

DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO CELOSPOLEČENSKÝ PROBLÉM

Přemysl Zvonek

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Přemysl ZVONEK**
Osobní číslo: **H08259**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Domácí násilí jako celospolečenský problém**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti domácího násilí.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu výskytu domácího násilí na území Zlínského kraje.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUSKOTTE, Andrea . Žena a domácí násilí – Z pekla ven . Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ , Helen. Domácí násilí. Praha : Albatros, 2007. 112 s. ISBN 80-00-01550-1.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila ; VITOUŠOVÁ , Petra . Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : příručka pro pomáhající profese . Praha : GRADA Publishing, a.s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ , Ludmila . Moderní psychologie pro právníky : Domácí násilí, stalking, predikce násilí . Praha : GRADA Publishing, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

VOŇKOVÁ, Jiřina ; SPOUSTOVÁ, Ivana . Domácí násilí v českém právu z pohledu žen . Praha : ProFem, 2004. 194 s. ISBN 978-80-903626-7-3.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

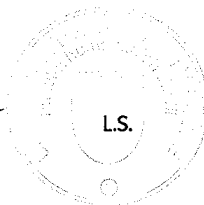
25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 11.4. 2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se věnuje tématu domácího násilí, tedy oblasti v současnosti velmi aktuální, ale veřejností často neoprávněně pomíjené či bagatelizované. Práci jsem rozdělil na teoretickou a praktickou část. V teoretické části, která vychází zejména ze studia dostupné literatury, se autor zaměřuje na faktické vymezení problematiky domácího násilí a její ukotvení do celkového sociálního kontextu. V části praktické se pak věnuje zhodnocení současného statistického stavu domácího násilí na území Zlínského kraje, s cílem tyto znalosti v budoucnu aplikovat ve své praxi v rámci své práce.

Klíčová slova:

agrese, násilí, domácí násilí, agresor, oběť

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the topic of domestic violence, the area which is nowadays very current, but yet often unjustifiably omitted or downplayed by the public. This work is partitioned into theoretical and practical parts. In the theoretical part, which is mainly based on the study of literature, the author focuses on the actual definition of domestic violence and its anchoring to the overall social context. In the practical part he focuses on statistical evaluation of the current state of domestic violence in the Zlin region, to the knowledge to apply in his practice in the Police Corps of Czech Republic in the future.

Keywords:

aggression, violence, domestic abuse, aggressor, victim

Na tomto místě bych rád poděkoval paní Doc. PhDr. Lence Haburajové Ilavské, PhD., za možnost tuto práci psát, za její odborné vedení a za poskytnutí odborných znalostí z dané problematiky. Dále chci poděkovat všem dotázaným respondentům, kteří ochotně spolupracovali, a zvláště pracovnícím v Intervenčním centru Zlín, které mi poskytly kýžená data.

Celá práce je odpovědná mottu

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“¹

Schneider, H. J.
(německý kriminolog)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

¹ MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha : Portál, 2005. s. 351. ISBN 80-7367-002-X.

OBSAH

ÚVOD.....	11
METODIKA ZPRACOVÁNÍ.....	12
CÍL PRÁCE.....	13
I TEORETICKÁ ČÁST.....	14
1 VYMEZENÍ POJMOSLOVÍ.....	15
1.1 AGRESE.....	15
1.2 NÁSILÍ.....	15
1.3 AGRESOR.....	16
1.4 OBĚŤ.....	16
1.5 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	16
2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2.1 DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2.2 FORMY NÁSILNÉHO JEDNÁNÍ.....	21
2.3 RIZIKOVÉ FAKTORY A PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	21
2.4 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ.....	22
2.5 TEORIE PŘÍČIN DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	26
3 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	28
3.1 TYPICKÉ VLASTNOSTI PACHATELŮ TRESTNÝCH ČINŮ SOUVISEJÍCÍCH S DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	28
3.2 TYPICKÉ VLASTNOSTI OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	30
3.2.1 Týrané ženy.....	30
3.2.2 Týrající ženy.....	31
3.2.3 Týraní muži.....	32
3.2.4 Týraní senioři.....	32
4 BEZPEČNOSTNÍ PLÁN.....	33
4.1 BEZPEČNOSTNÍ PLÁN – ZÁKLADNÍ INFORMACE.....	33
4.2 POMOC OBĚTEM.....	36
4.3 ORGANIZACE PRO POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	38
4.3.1 Elektra.....	38
4.3.2 Nadace rosa.....	38
4.3.3 Bílý kruh bezpečí.....	38
4.3.4 ProFem.....	39
4.3.5 Acorus.....	39
4.3.6 Persefona.....	39
4.3.7 Dona linka.....	39
4.3.8 La strada ČR.....	40
4.3.9 Poradna pro ženy v tísní.....	40
4.3.10 Poradna pro ženy a dívky v nouzi – Eva.....	40
4.3.11 Charita ČR.....	40
4.3.12 Diakonie české církve evangelické.....	40
4.3.13 Linka bezpečí.....	40
4.3.14 Linka důvěry dětského krizového centra.....	40
4.3.15 Domácí násilí na seniorech.....	41

4.4	VYKÁZÁNÍ.....	41
5	VIKTIMOLOGIE	43
5.1	POJEM VIKTIMOLOGIE	43
5.2	PŘEDMĚT VIKTIMOLOGIE.....	43
5.3	VIKTIMIZACE.....	43
5.3.1	Příčiny sekundární viktimizace	45
5.3.2	Potřeby oběti	45
5.3.3	Sekundární rány.....	46
5.4	VIKTIMNOST.....	46
5.5	NÁSLEDKY TRESTNÝCH ČINŮ	47
5.5.1	Posttraumatická stresová porucha	47
5.5.2	Stockholmský syndrom	47
5.5.3	Důsledky pro oběť	48
5.5.3.1	Ustupování	48
5.5.3.2	Zmatení	48
5.5.3.3	Pochybnost.....	48
5.5.3.4	Stres	48
5.5.3.5	Strach	49
5.5.3.6	Izolace a osamění.....	49
6	PREVENCE A INTERVENCE U DOMÁCÍHO NÁSILÍ	50
6.1	INFORMOVANOST	50
6.2	OCHRANA OBĚTI.....	50
6.3	KONFRONTACE PACHATELE S OFICIÁLNÍ REAKCÍ.....	51
6.4	AKCE V OBLASTI PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	51
6.4.1.1	Kampaň Bílá stužka – Muži proti násilí na ženách a dětech	51
II	PRAKTICKÁ ČÁST	52
7	STATISTICKÉ VYJÁDŘENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	53
7.1	CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	53
7.2	STATISTICKÉ VYJÁDŘENÍ VYKÁZÁNÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI V KOMPARACI S CELOU ČESKOU REPUBLIKOU (2007 – 2010).....	54
7.3	POČET VYKÁZÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH OKRESECH (2007 – 2010)	56
7.4	POHLAVÍ OHROŽENÝCH OSOB (2007 – 2010).....	59
7.5	VZTAH OHROŽENÉ OSOBY S OSOBOU NÁSILNOU (2007 – 2010).....	61
7.6	ZHODNOCENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	64
	ZÁVĚR	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	68
	MONOGRAFICKÉ PUBLIKACE.....	68
	WWW STRÁNKY – ELEKTRONICKÉ MONOGRAFIE	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	71
	SEZNAM TABULEK.....	72
	SEZNAM GRAFŮ	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

P1	STATISTICKÉ VYJÁDŘENÍ VYKÁZÁNÍ V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ	75
P2	ZMAPOVÁNÍ POČTU VYKÁZÁNÍ ŘEŠENÝCH V OBVODNÍCH ODDĚLENÍCH ZLÍNSKÉHO KRAJE	75
PŘÍLOHA P1:	STATISTICKÉ VYJÁDŘENÍ VYKÁZÁNÍ V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ	76
PŘÍLOHA P2:	ZMAPOVÁNÍ POČTU VYKÁZÁNÍ ŘEŠENÝCH V JEDNOTLIVÝCH OBVODNÍCH ODDĚLENÍCH ZLÍNSKÉHO KRAJE	78
PŘÍLOHA P3:	POČTY OPAKOVANÝCH VYKÁZÁNÍ	86
PŘÍLOHA P4:	VĚKOVÉ NUANCE NÁSILNÍKŮ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	88

ÚVOD

Otázka domácího násilí je velký problém. Nejhorší na tom všem je bezmoc. Moc bych chtěl pomoci všem obětem domácího násilí, ale jak? Zkusme se zaměřit na to, jak pomoci obětem domácího násilí, jak jim může člověk ukázat, že to, co je na nich pácháno, opravdu není v pořádku? Snad osvětou? Možná. Ale otázkou zase zůstává, kolik obětí se s touto osvětou setká.

Do otázky domácího násilí spadá široká škála možných obětí. Oběťmi nejsou nutně jen ženy, jsou to také muži, děti, senioři či jiné osoby zdržující se pod jednou střechou s agresorem. Může oběť za svoji nynější situaci? Může senior za to, že dětem jde pouze o peníze? Nemůže, ale to je život. Každý z nás, ať už si to uvědomuje, nebo ne, hraje ve svůj prospěch. Ale co svědomí? Má dnešní moderní člověk ještě svědomí? Nebo to je něco nad normu dnešní společnosti? Ať už je to, jak chce, nikdo z nás nemá právo jednat tak, aby ubližoval druhému. Vždyť každý z nás má svá práva. Každý člověk má právo žít v určitém standardu. A nikdo nemá právo nám něco přikazovat, zakazovat nebo nakládat s naším životem, jak se mu zachce. Vždyť žijeme v demokratickém světě. Nebo jen naoko? Nechci ani přemýšlet nad tím, kolik případů domácího násilí probíhá skrytě. Například senioři. Stydí se udat své vlastní děti? Nebo mají strach, co přijde potom? Každopádně by si všechny oběti domácího násilí měly uvědomit, že nikdo, zdůrazňuji NIKDO, nemá právo s nimi manipulovat. Já osobně jsem v takové situaci nikdy nebyl a do obětí nevidím. Snad nemají dostatek síly na to, aby případ ohlásily příslušnému orgánu. Nebo se vážně bojí? A co agresori? Jsou to narušení lidé? Dle mého názoru to jsou hlavně lidé bez svědomí a bez úcty k druhému. Jak může muž vztáhnout ruku na ženu? Na manželku, které kdysi slíbil lásku a úctu, na ženu, která mu porodila a vychovala děti a stará se o celou rodinu a o domácnost? Vždyť to není jeho hračka, ale životní partner. Mnoho agresorů uvádí, že si někde musí vybit zlobu např. z práce. Což není jiný způsob? Mnoho agresorů nebo lépe řečeno všichni z nich hrají jedno velké divadlo. V běžném životě to jsou milí, hodní lidé a člověk by řekl, že to jsou vyrovnané a spokojené osoby. Pravou tvář ukazují většinou doma, za zavřenými dveřmi a beze svědků, v prostředí, ve kterém jim nic nehrozí a jsou tam „svými pány“.

V této práci se budu snažit osvětlit problematiku domácího násilí a celou ji zarámovat do praxe.

METODIKA ZPRACOVÁNÍ

Základem pro vytvoření této práce bylo pečlivé shromáždění, studium a analýza dostupných materiálů, jež hovoří o problematice domácího násilí. Teoretickou část jsem získal především z literárních zdrojů se sociologickým zaměřením. Výčet pramenů je značný, proto zde uvádím ty, ze kterých jsem čerpal nejvíce. Můj zájem byl soustředěn především na knihu **„Domácí násilí: Příručka pro současné i potenciální oběti“** od **Helen Conwayové**, kde jsou čtenářsky velmi přijatelnou formou popisovány skutečnosti opředené kolem domácího násilí. Velkou inspirací pro mé studium byla také kniha **„Moderní psychologie pro právníky: Domácí násilí, stalking, predikce násilí“** od **Ludmily Čírtkové**. Takto získané informace jsem komparoval s internetovými zdroji, kde byly často uveřejněny nově získané informace z oblasti problematiky domácího násilí. Zde můžu kupříkladu uvést webové stránky Bílého kruhu bezpečí <http://www.bkb.cz/index.php> nebo webové stránky občanského sdružení Rosa <http://www.rosa-os.cz/>. Velkým přínosem mi byl rozhovor s vedoucí Intervenčního střediska Zlín, v němž mi ochotně poskytli informace týkající se domácího násilí na území Zlínského kraje. Takto získané údaje jsem komparoval se svou dosavadní praxí a sledoval možné odchylky.

CÍL PRÁCE

Jak vyplývá z úvodu, cílem mé práce je vtažení nezainteresované osoby do celospolečenského problému, snaha utříbit dostupné informace o domácím násilí, a zvláště mé osobní prohloubení znalostí v tak nekontrolovatelném překračování zákona, jakým domácí násilí bezpochyby je. Cíl práce spatřuji ve zjištění, jak správně komunikovat s aktéry domácího násilí, jež shledávám efektivním v kontaktu jak s obětí, tak i s agresorem. Svůj zájem soustředím na Zlínský kraj, a to na zmapování problematiky domácího násilí. Vytyčuji si cíl co nejpřesněji zformovat dostupná data vedená jak Intervenčním centrem Zlín, tak i Policií České republiky a přehledně je zarámovat. Institut vykazání, jež představuje dle mého názoru gradaci ochrany oběti, jsem zmapoval v rámci let 2007 – 2010, tedy od ustanovení vykazání za právní pomoc obětem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMOSLOVÍ

Násilí, konflikty nebo agrese jsou jen krátkým výčtem faktů, které proplétají život každého z nás. Jedná se o neodmyslitelný a příznačný rys vztahů mezi tvory, obdařenými myšlenkami, vnímáním a řečí. V této kapitole se snažím věnovat teoretickému vymezení základních pojmů, což bezpochyby osvětluje celkový vhled do problematiky. Ke studiu pojmosloví jsem si vybral výčet knih, které mají z mého pohledu pro potencionálního čtenáře jak kvalitativní, tak i kvantitativní charakter a jež skrývají obsah s nadčasovým pohledem.

1.1 Agrese

„Agrese (z lat. *ad-gredior*, přistoupit blízko, napadnout) se většinou definuje jako psychologická (emočně motivační) mohutnost, jež má za cíl poškodit přírodu, věci, lidi nebo sebe samého. Z psychologického hlediska je chápána coby vrozená vlastnost či reaktivní připravenost, jež je člověku vlastní a tudíž eticky neutrální, sloužící k adaptaci, udržení života, např. získání obživy, sebeprosazení či obraně.“² „Agrese primitivní a krátkodobá se projevuje bouřlivým odreagováním afektu, přičemž chybí schopnost náležitě si ujasnit rozsah, cíl a motivační souvislosti vlastní agrese.“³

1.2 Násilí

„Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.“⁴

² PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha : TRITON, 2004. s. 22. ISBN 80-7254-593-0.

³ SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. Praha : Eurounion, s. r. o., 1996. s.17. ISBN 80-85858-30-4.

⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina; HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : ProFem, 2004. s.11. ISBN 80-239-2106-1.

Obrázek 1 – Publikováno v brožuře Násilí v rodině, vydáno Bílým kruhem bezpečí

1.3 Agresor

Agresorem nazýváme osobu, jež pro svoje uspokojení, jak v oblasti psychické, tak i fyzické, napadá jinou osobu. K napadení používá různé způsoby a je k němu různě motivován.

1.4 Oběť

Obětí nazýváme tu osobu, proti níž je útok ze strany agresora veden.

1.5 Domácí násilí

„Víte, je těžké pochopit, že ty ruce, které vás hladily, vás dnes bijí.“⁵

⁵ Pozn.: Úryvek z rozhovoru s obětí domácího násilí.

„O domácím násilí jako o teoretickém a praktickém problému se hovoří zhruba 40 let. V době vzniku problému, tj. na konci 70 let 20. století, bylo vnímáno jako násilí projevující se v rodině nebo v intimních vztazích, kterého se dopouštějí partneři (muži) na ženách.“⁶

„Násilí v rodině neboli též domácí násilí je tematizováno jako relativně novodobý fenomén. Je však třeba zdůraznit, že násilí existovalo v rodinách od nepaměti, měnily se však nejen jeho formy a četnost, ale především se měnil náš způsob nazírání na něj. Některé formy násilí totiž nebyly považovány za násilný akt. Vzpomeňme na ustálený názor, že je dobré řídit se heslem: „co se doma uvaří, to se doma sní“. Tento slogan byl běžně vyšíván mladými děvčaty (v rámci výuky předmětu domácí práce) na tzv. kuchařky. Domácí násilí tedy nebylo vnímáno jako problém a my jsme dnes překvapeni, že existuje, a to dokonce ve značné míře.“⁷

Klíčový pojem domácí násilí zastřešuje širokou škálu možného pochopení. Ani samotní autoři zabývající se danou problematikou se neshodují na všeobecně uznávané definici. Pro vysvětlení pojmu jsem si vybral definici Bílého kruhu bezpečí.

„Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí, a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.“⁸ K domácímu násilí dochází nejčastěji ve vztahu manžel/manželka, druh/družka, mezi partnery, rozvedenými manželi, vnuk/prarodiče, děti/rodiče. Vystává však otázka, jak je možno mezi sebou rozeznat běžné hádky či italské domácnosti od skutečného domácího násilí. S tímto problémem nám pomohou následující znaky, jež hlubinně definují podstatu pojmu:

- Opakování a dlouhodobost násilí

⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky : Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2008. s.15. ISBN 978-80-247-2207-8.

⁷ HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2⁷ Bílý kruh bezpečí poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory. 004. s.40. ISBN 80-7013-397-X.

⁸ *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2007 [cit. 2010-12-11]. Domácí násilí - Domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/r69>>.

O domácím násilí se všeobecně tvrdí, že se jedná o násilí na pokračování. To znamená, že domácí násilí není pouze jednorázový incident. První nepříjemný incident není okamžitě domácím násilím, nevylučuje se však, že může jít o úvodní dějství celé „hry“.

- Eskalace, tendence ke stupňování intenzity a četnosti násilí

Nejčastěji začíná domácí násilí psychickým násilím, nejprve jsou útoky vedeny proti lidské důstojnosti, později proti zdraví a mohou vyústit v útoky proti lidskému životu. Cílem útoků proti lidské důstojnosti je snaha o sociální izolaci oběti a snaha o narušení sebevědomí a sebeúcty oběti. O pravidlech vedení domácnosti se osoba agresora nedomlouvá, ale rozdává rozkazy. Velmi často je celý proces spojen s chorobnou žárlivostí na osobu oběti.

- Vymezení jasných a nezaměnitelných rolí aktérů

Jedná se o klíčový znak při posouzení domácího násilí. Vždy musí být jasné, kdo je obětí a kdo agresorem.

- Místo, kde k násilí dochází, je společná domácnost – privát

Tendence páchat domácí násilí je téměř vždy spojena se snahou skrýt toto násilí před společenskou kontrolou. Zde vyplouvá jeden z hlavních problémů: často právě z tohoto důvodu chybí svědci a důkazy, že dochází k domácímu násilí. Brutalita celého činu je tímto ještě umocněna.

V této kapitole jsme se snažili vymezit základní pojmosloví, jež je dle mého názoru neodmyslitelnou součástí. Právě pochopení základních pojmů vede k vniknutí do struktury celé problematiky. Jsem si vědom, že s domácím násilím souvisí široká škála dalších pojmů, já se však budu odrážet od výše vysvětlených.

2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V této kapitole se budeme snažit vymezit problematiku týkající se domácího násilí. V studiu dané problematiky se budu opírat o knihu autorek **Voňkové a Huňkové – Domácí násilí**. Dle mého názoru je právě tato publikace velmi čtivá a vysvětluje tento fenomén přijatelnou formou. Pro lepší pochopení celé problematiky jsem do teorie zakomponoval také kazuistiku, která má za úkol vnést čtenáře do praxe.

2.1 Druhy domácího násilí

- Fyzické – strkání, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, kopání, ohrožování zbraní, přivazování, tlačení do kouta...

„Na manžela jsem kvůli otřesu mozku podala trestní oznámení. Musela jsem podstoupit rekonstrukci trestného činu. Souhlasila jsem s ní, protože jsem měla pocit, že to zvládnu a že rekonstrukce přispěje k tomu, aby se skutečně prokázalo, jak celé napadení proběhlo. Bylo tam asi pět lidí, včetně manžela a jeho milenky. Nejhorší ale bylo, že podle soudní zástupkyně nedošlo vůbec k ublížení na zdraví, protože ne každá porucha zdraví ve smyslu trestního zákona je ublížením na zdraví,“ vypráví Eva. Je jí osmadvacet, tudíž by se mohlo zdát, že ‚nakládačce‘ od manžela unikne.“⁹

- Psychické – slovní týrání, ponižování, zesměšňování, permanentní kontrola chodu dne, výslechy, zásahy na sebevědomí oběti, shazování práce...

„Pat opustila svého manžela před třemi roky. Odešla od něj kvůli psychickému i fyzickému násilí a nepoctivosti. Podle práva ale zůstali svoji. Manžel za ní chodil do jejího nového domova, vyhrožoval jí nebo ji týral. Když si našla nového partnera a on na to přišel, situace se horšila. Začal ji tajně sledovat, choval se agresivně na veřejnosti i doma a tvrdil, že na to má ‚právo‘ – je přece jeho ženou. Když jí zlomil zápěstí, vyhledala právní

⁹ MLČOCH, Zbyněk. MUDr. Zbyněk Mlčoch [online]. 2008 [cit. 2010-12-12]. Domácí násilí a fyzické týrání mezi partnery, kde hledat pomoc? Dostupné z WWW:

<http://www.zbynekmlcoch.cz/info/krize_rozvod/domaci_nasili_a_fyzicke_tyranie_mezi_partnery_kde_hledat_pomoc_.html>.

pomoc. Říkala: „Bojím se jít ven, mám strach, že mě spatří. Dokonce i když jsem jela sem autobusem, měla jsem dojem, že jsem zahlédla jeho auto, a to mě vyděsilo. Celý den musím mít zatažené závěsy, aby neviděl, co dělám uvnitř doma. Když mi přátelé klepají na dveře – zní to hloupě, ale je to tak – používají zvláštní kód, abych věděla, že jim mohu otevřít. Kéž bych zase mohla chodit ven.“¹⁰

- Sexuální – znásilňování, veškeré sexuální praktiky, jež jsou na oběti vynucovány a jež si oběť nepřeje...

„Paní Jana se po letech svěřila své přítelkyni s tím, že z manželství, z kterého vzešlo 7 dětí, nezná nic z toho, co v médiích publikují jako láska v oblasti sexuální. Sama dlouhé roky byla pravidelně znásilňována svým manželem, jenž velmi často holdoval alkoholu. Po větě: „Proč jsem si tě asi vzal, na nic jiného nejsi,“ zažívala chvíle naprosté bezmoci. Přesto po náhlé smrti svého manžela je truchlící vdovou, která již teď se k násilí odehrávaném za dveřmi jejich společného domu nevyjadřuje a po tyranovi je jí smutno.“¹¹

- Ekonomické – zamezení oběti disponovat s financemi, ať už s financemi vlastními nebo společnými

„Shirley začala s Davidem sdílet společnou domácnost. Dave očekával, že se Shirley bude starat o rodinné finance a vezme si na starost placení účtů. Zpočátku jí to nijak nevadilo – vedení domácnosti ji bavilo, a protože nepracovala, bylo pro oba jednodušší, když se o placení v bance nebo na poště starala ona. Jenže za nějaký čas jí Dave přestával dávat celou výplatu. Část výplaty si nechal pro sebe, a někdy i celou. Účty byly vystaveny na jeho jméno; Shirley tedy nemohla otvírat jeho poštu. Dave před ní někdy účty schovával, takže zmeškala dobu splatnosti. Nevyhnutelně tak docházelo k tomu, že účty nezaplatila včas, a to Dave začal používat jako důvod k hádce a nakonec k násilí. Říkal jí, že by měla plánovat dopředu a nespoléhat na jeho týdenní výplatu. Nechtěl, aby pracovala, ale zároveň jí řekl, že vzhledem k tomu, že on je ten, kdo pracuje, má nárok na část své mzdy.“

¹⁰ VOŇKOVÁ, Jiřina; HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : ProFem, 2004. s.24. ISBN 80-239-2106-1.

¹¹ Pozn.: Příběh známé, která si nepřeje být jmenována (proto bylo použito krycí jméno Jana).

*Shirley ve skutečnosti zacházela s penězi velmi rozumně, a teprve když se přistihla, že uvažuje o půjčce od lichváře, uvědomila si, že tu situaci už nemůže déle snášet.*¹²

2.2 Formy násilného jednání

- Sociální izolace – vyjadřuje absolutní uzavření rodiny, zákaz styku s příbuzenstvem a širokým okolím, zákaz telefonování, zákaz rozhodování o tom, co je či není vhodné, kontrola chodu dne, dohled nad činností vykonávanou obětí, omezení nebo zákaz jakýchkoliv zájmů.
- Zastrasování – demonstrace síly, použití křiku, gesta, vyvolání strachu, ničení majetku, vyhrožování, výhrůžky ublížení dětem, výhrůžky vlastní sebevraždy, prohlašování partnera za blázna, odnětí dětí.
- Vyčerpávání – přikazování nesmyslných úkolů či práce, odpírání spánku, tekutin, odpočinku, potravin.
- Citové týrání – permanentní nadávky, sekýrování, vyvolávání pocitu viny, odpírání pozornosti.
- Ekonomické týrání – zákaz návštěvy zaměstnání, přidělování kapesného, každodenní kontrola nákupů, neposkytnutí finančních prostředků, nedostatek peněz na potraviny, hygienu, neplacení účtů, popírání potřeb dětí.
- Vydírání – nástrojem se často stávají děti nebo jiné osoby, k nimž má oběť vztah, navádění dětí proti oběti, pohrůžky, že v případě odchodu oběť děti už neuvidí.
- Zneužívání práv – zacházení s obětí jako se sluhou, nadřazené a povýšené chování, získání si práva o všem rozhodovat, tyran je tím, kdo rozděljuje úkoly a role v rodině.

2.3 Rizikové faktory a příčiny domácího násilí

Za rizikové faktory domácího násilí se nejčastěji uvádí nerovnost pohlaví, mladší věk, chudoba, odluka, kriminální kariéra, nezaměstnanost, etnická otázka, nízké vzdělání, drogy, špatný zdravotní stav...

Jak uvádějí **Martinková a Macháčková** ve své publikaci, za příčiny domácího násilí jsou považovány: „agresivita útočníka v důsledku požití alkoholu, majetkové spory zúčastněných stran, žárlivost, konfliktní osobnost původce násilí, spory o děti, finanční

¹² VOŇKOVÁ, Jiřina; HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : ProFem, 2004. s.152. ISBN 80-239-2106-1.

závislost napadené osoby na útočnickovi, reakce útočnicka na agresivitu napadené osoby, vydírání ze strany osoby, která se později stala obětí, agresivita útočnicka v důsledku požití drog.“¹³

2.4 Mýty o domácím násilí

Dále jsem se ve svém studiu zaměřil na popis mýtů, jež jsou opředeny kolem domácího násilí. Dle mého názoru je jejich vytyčení a uvedení na správnou míru jakousi nevyhnutelnou součástí mé práce.

- **„Domácí násilí se týká jen sociálně slabších vrstev**

Domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci pachatele či oběti.

- **Domácí násilí není běžné, týká se jen několika málo rodin**

Podle reprezentativního výzkumu provedeného v roce 2003 v České republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filozofické fakulty UK zažije některou z forem domácího násilí za svůj život 38 % žen.

- **Domácí násilí jsou spíš hádky, „italská manželství“**

K domácímu násilí dochází záměrně⁴ a opakovaně. Je třeba odlišit běžný manželský či partnerský konflikt, při němž proti sobě stojí dva jedinci ve stejné pozici, a domácí násilí – kde to je vystrašená oběť a násilník. Domácí násilí navíc není jen hádkou – kromě psychického teroru (vyhrožování, ponižování, odpírání potravy či spánku) často dochází k surovému fyzickému napadání, které končí vážným zraněním s celoživotními následky, či dokonce smrtí.

- **Příčinou domácího násilí je především alkoholismus partnera**

Příčinou domácího násilí je snaha získat kontrolu nad partnerem. Alkohol může sloužit jako „spouštěcí prvek“ nebo jako výmluva, není ale příčinou násilí.

- **Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují**

Řada pachatelů není ochotna převzít zodpovědnost za násilí, takže z něj obviňují oběť.

Násilní partneri se na „vyprovokování“ k násilí vymlouvají často – důvodem k násilí

¹³ MARTINKOVÁ, Milada; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. s.121. ISBN 80-86008-98-3.

podle nich může být cokoliv, co není podle jejich představ. Ovšem i kdyby je někdo ‚provokoval‘, těžko by např. napadli kolegu či kolegyni v práci, spolucestujícího apod. K násilí se v rodině uchýlí proto, že mají pocit, že si to mohou dovolit, a proto, že chtějí získat nad partnerkou absolutní moc a kontrolu. Omluvou pro fyzické napadení či psychický teror ale nemůže být žádné jednání ani fakt, že se jedná o partnerku či manželku. Za násilí má vždy odpovědnost ten, kdo se ho dopouští. Pouze on má možnost rozhodnout, jak se bude chovat, zda použije násilí či nikoliv. Domácí násilí nebývá nezvládnutím konfliktu, ale chováním, které má vést k získání kontroly a moci nad partnerkou (popř. partnerem) a jejím udržením.

- **Ženy mají násilí ve vztahu rády**

Druhý nejčastěji rozšířený mýtus, často podporovaný porno průmyslem. Prakticky žádná žena však netouží po soužití, v němž by byla tlučena, ponižována, psychicky deptána.

- **Situace asi není tak strašná, jinak by partnerka od násilníka odešla**

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů – chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, ale patří i strach z fyzického napadení, zastrahování a vydírání ze strany partnera, pocit bezmoci a beznaděje, ekonomická závislost. Samotný odchod navíc domácí násilí nevyřeší – řada pachatelů se násilí dopouští i nadále a snaží se získat ztracenou kontrolu nad obětí.

- **Oběť a pachatele domácího násilí lze snadno rozpoznat**

Domácí násilí může být skryto za zdmi domova po velmi dlouhou dobu, a to i před příbuznými obětí. Ta se totiž za násilí stydí nebo se obává reakce pachatele, a tak svá zranění maskuje, případně je vysvětluje jinými příčinami. Naopak násilní partneři se

svému okolí jeví jako příjemní a sympatičtí lidé, kteří se ke své partnerce a dětem chovají dobře – násilí se totiž dopouštějí pouze vůči své partnerce a v soukromí.¹⁴

- **„Mýtus černobílého vnímání aktérů domácího násilí**

Je velmi rozšířený stereotyp o negativní osobnosti pachatele a o čisté vzorové oběti, která se vyznačuje především svými ctnostmi. Pravdou však je, že oběť i pachatel jsou živými lidmi se vším všudy.

- **Mýtus o fatálnosti (nevyhnutelnosti) domácího násilí**

Představuje velmi silně zakořeněný stereotyp. Pravdou však je, že často osoby, které v dětství zažily mezi svými rodiči domácí násilí, se často k tomuto fenoménu budou uchylovat i ony samy. Ti, co inklinovali k oběti, budou pravděpodobně zastávat roli oběti a naopak. Není však nutně dáno, že se z tohoto koloběhu nedá vyčlenit. Stačí jen píle, chuť a pomoc druhého.

- **Mýtus o typickém pachateli**

V laické společnosti je zakořeněna představa, že pachatel je nevzdělaný buran, impulzivní, se sklony k útoku a násilí. A na první pohled se od „normálního“ člověka liší. Opak je však pravdou. Na pohled slušný člověk, oblíbený v práci a v kolektivu. Pachatel domácího násilí často disponuje dvojitou identitou. Ve společnosti je solidární a seriózní, a násilným je pouze ke svému partneru.

- **Mýtus o typické oběti**

Laická veřejnost věří v nesamostatnou „puťku“, která je odkázána na pomoc okolí. Pravdou však je, že neexistuje typická oběť domácího násilí, v takovém případě můžeme hovořit vždy jen o společných znacích či vlastnostech, jež se projeví u různých žen v různých případech.

- **Mýtus o vině oběti**

¹⁴ R O S A občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám [online]. 2003 [cit. 2010-12-12]. Mýty o domácím násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>>.

Tento mýtus předpokládá, že každé domácí násilí musí mít svou jasnou instrumentální příčinu zejména v chybné komunikaci mezi partnery. U tohoto stereotypu se předpokládá provokace oběti.¹⁵

- **„Škoda rány, která padne vedle**

Tímto příslovím zdůrazňuje většina dospělých neúměrné a časté fyzické trestání dětí. Výzkum prokázal, že pouhá 4 % našich dětí nebyla trestána. Každé čtvrté dítě je naopak trestáno často, a to alespoň jednou týdně – výpraskem, kopáním, fackováním. V každé dvanácté rodině jsou tresty na hranici únosného rizika, které hraničí s týráním.¹⁶

- **„Muž je silnější, proto nemůže být fyzicky napaden ženou**

Jenže jednak muži nejsou vždy fyzicky silnější a zdatnější než jejich partnerky, a zároveň agresivita nemá přímou souvislost s fyzickou stavbou těla. Pro část mužů může být nepřijatelné pouštět se do fyzického střetu se ženou (třeba i v sebeobraně, může jít o jakési nové moderní tabu).

- **Ženy se dopouštějí násilí pouze v sebeobraně**

Tento stereotyp znemožňuje mužům vyhledat odbornou pomoc či přivolat policii, protože dotyčný může být vnímán jako agresor.

- **Jen úplný slaboch zažívá násilí ve vztahu**

Lidé, kteří žijí v násilném vztahu, vyvíjejí každodenně mnoho úsilí a řadu strategií, aby ve vztahu vydrželi a aby vztah mohl fungovat.¹⁷

¹⁵ *Zařízení sociální intervence Kladno* [online]. 2011 [cit. 2011-04-27]. Domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.zsi-kladno.cz/index.php?nid=4162&lid=CZ&oid=1766306>>.

¹⁶ KOUBOVÁ, E.; VITOUŠOVÁ, P. *Násilí v rodině : Informace pro oběti násilí, sociální pracovníky, policisty a veřejnost*. Praha : Bílý kruh bezpečí za podpory Ministerstva zdravotnictví, 1995. s.5.

¹⁷ BURIÁNEK, Jiří; KOVAŘÍK, Jiří; ZIMMELOVÁ, Petra. *Domácí násilí : násilí na mužích a seniorech*. Praha : Triton, 2006. s.32. ISBN 80-7254-914-6.

Jak už jsem se na úvod této subkapitoly zmiňoval, vymezení mýtů o domácím násilí je značně prorostlý fenomén dnešní moderní společnosti.

2.5 Teorie příčin domácího násilí

Od konce 70. let se v angloamerické kriminologii zaobírají otázkou příčin domácího násilí, které postupně shrnuli do následujících teorií:

- Příčinou je seskupení individuálních faktorů, které spočívají ve vnitřní psychice obou partnerů, můžeme sem zahrnout také případnou psychopatologii osobnosti. Individuální teorie se zaměřuje na zvláštnosti psychiky. Studií však nebyly prokázány žádné typické rysy, které by objasňovaly týrání oběti.
- Další teorie spočívá v sociálně-psychologických faktorech, jimiž rozumíme zejména zážitky z dětství. *Sociálně-psychologické teorie zkoumají psychologické charakteristiky osobnosti spolu se sociálními proměnnými.*¹⁸
- Dále následuje teorie sociálně-kulturních faktorů. Tato teorie vysvětluje domácí násilí sociálně strukturovanou nerovnoprávností a kulturními postoji a normami v rodinných vztazích
- Ve feministickém pohledu je příčinou fakt, že partner chce mít neustálou kontrolu, s kým se oběť stýká, k čemu může mít přístup, co může dělat.

Když se začne člověk zaobírat jistým tématem, vždy ho musí napadnout myšlenka, jaký byl asi prvotní spouštěč, neboli co nebo kdo tento fenomén vyvolal. Můj názor na příčiny domácího násilí je spletitý. Myslím si, že značnou roli zde hraje jak psychická stránka aktérů domácího násilí, tak i možný faktor učení v rodině. Dle mě je právě období dětství jakýmsi plodným podhoubím pro vypěstování zralého a moderně fungujícího člověka. Když dítě v dětství pozoruje násilí mezi rodiči, má mnohdy za to, že tento model je příkladný. Proto se nedá divit, že mnohdy děti z nefungujících rodin se uchylují k domácímu násilí ve svých vlastních rodinách. S feministickým pohledem na příčiny

¹⁸ VOŇKOVÁ, Jiřina; HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : ProFem, 2004. s.26. ISBN 80-239-2106-1.

domácího násilí se neztotožňují, protože není nikde stanoveno, že jsou pouze muži agresory domácího násilí. I když připouštím, že ve většině případů tomu tak je.

3 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V této kapitole se zaměřuji na charakteristiku obětí a pachatelů domácího násilí. Samozřejmostí však je, že neexistuje prototyp člověka, který by se dal zařadit do té či oné kategorie. V kapitole se věnuji vymezení některých charakteristik, které vyplynuly z praxe a které lze tedy považovat za jakýsi rys, jímž disponovali pachatelé či oběti v jiných případech nezávisle na sobě.

3.1 Typické vlastnosti pachatelů trestných činů souvisejících s domácím násilím

Na úvod si dovoluji poznamenat, že společnost často operuje s myšlenkou, že pachatel domácího násilí musí být někdo, na kom to „na pohled poznáte“. Lidé si často myslí, že takový pachatel domácího násilí je člověk, jenž má buď v očích, nebo na čele zvláštní znamení, které ho přímo prozrazuje. Opak je bohužel pravdou. Často právě ten člověk, jenž má navenek rodinu jako ze škatulky, se všemi výborně vychází, v práci je úspěšný a okolím oblíbený, se může po zaklapnutí dveří svého bytu měnit na stvůru. Bohužel právě takové osobnosti, u kterých by to nikdo nečekal, jsou o to zákeřnější. Tedy, jak definuje odborná literatura – „žijí dvojí život, jsou skryti pod dvojím obličejem“. Z toho tedy vyvozujeme, že pachatelé nemají společný znak v oblasti vzdělání či náboženství nebo snad etnika. Často ani samotní sousedé nebo rodina netuší, co se za zavřenými dveřmi děje. Co však je z praxe dokázáno, je fakt, že se pachatelé často navenek ke své oběti chovají zdvořile, mile, pozorně, a za dveřmi svého bytu se stávají noční můrou.

Velmi často je ale u pachatelů pozorována skutečnost faktoru učení. Domácí násilí považují jako běžný způsob života právě z toho důvodu, že podobný nátlak viděli u svých rodičů. Dalším typickým rysem bývá narušené sebevědomí, snaha vychovávat a omezovat blízkou osobu, neschopnost být empatický či vyjadřovat své pocity navenek.

Nežřídká pachatelé své násilné jednání bagatelizují, ospravedlňují a vymýšlejí si pro své chování různá, společensky přijatelná zdůvodnění. Často se setkáváme také s rysem, že pro pachatele je obětí přesto, že jí ubližuje, důležitou součástí života a případný odchod by byl olejem do ohně. Často se stává, že pokud obětí naznačí možnost odchodu, pachatel se mění, slibuje, je pozorný, shání dárky, nebo naopak se jeho násilí stupňuje a vyhrožuje oběti, že se ho stejně nezbaví, ani pokud odejde.

Pokud budeme řešit otázku věkovou, musíme se zaměřit na věk pachatele spíše střední kategorie, což můžeme vymezit jako věk mezi 30 – 50 lety. To je však orientační rozpětí, jak ukazuje sama praxe, výjimka potvrzuje pravidlo, někdy se pachatelem domácího násilí stávají i osoby kolem 60 let. Co je však zaznamenáno, je skutečnost, že se pachateli domácího násilí stávají jen ve zanedbatelném procentu osoby mladistvé, respektive pachatelé ve věku blízkém mladistvých.

Pachatelem domácího násilí se stávají jak osoby již v minulosti trestané, tak i osoby doposud s čistým rejstříkem trestů.

Lze vyslovit hypotézu, že úroveň pachatelů v oblasti vzdělání je spíše nižší. Tuto skutečnost ale můžeme spíše přičítat tomu, že o takových případech se příslušné orgány dozívají dříve než o pachatelích z vyšších kruhů, kdy svou roli může také sehrát oblast podplácení. U pachatelů s vyšším vzděláním lze předpokládat, že jejich metody, jak způsobit oběti újmu, budou sofistikovanější, a tedy těž objasnitelné. Přesto výrazně převládají pachatelé se základním vzděláním, popřípadě s učňovským vzděláním.

Budeme-li uvažovat o psychické předurčenosti pachatele, můžeme vycházet z praxe, která uvádí, že pachatelé bývají často abnormálně strukturovanou osobností s prvky psychopatie, případně psychopati.¹⁹

Nervovou labilitu, výbušnou a agresivní povahu pachatelů ještě umocňuje požívání alkoholu. Ze shromážděných poznatků vyplývá, že téměř 75 % trestných činů souvisejících s domácím násilím bylo spácháno pod vlivem alkoholu (popřípadě jiných omamných a psychotropních látek).

Matoušek ve své publikaci **Sociální práce v praxi** uvádí rozlišení pachatelů na: „**specialista** neboli „**čistý domácí agresor**“ (tj. pachatel s dvojí tváří, jinak slušný a konformní, násilný je jen k rodině), **generalita** (používá násilí v intimním vztahu i mimo něj vůči cizím osobám), **situační domácí agresor** (násilí do vztahu vnáší jasně vnější situační okolnosti – nezaměstnanost), **na droze závislý pachatel domácího násilí** (domácí

¹⁹ KONRÁD, Zdeněk; BANGO, Dezider. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha : PA ČR v Praze, 2007. s.36. ISBN 978-80-7251-241-6.

násilí je spojeno s abúzem alkoholu či jiné drogy).²⁰ V našich podmínkách dominuje především typ „čistý domácí agresor“.

3.2 Typické vlastnosti obětí domácího násilí

Zde zejména hovoříme o:

- manželce, manželovi, družce, druhovi, bývalých manželích,
- dětech, žijících v této domácnosti,
- seniorech, žijících v domě se svými dětmi,
- osobách zdravotně postižených a odkázaných na pomoc druhých.

Tak jako u pachatele, také o oběti domácího násilí kolují různé mýty. Nejčastější představou společnosti je žena, introvertní, bez sklonu k sebeprosazení, žena v domácnosti, velmi nešikovná. Také zde musíme věc uvést na pravou míru. Obětí může být i žena velmi populární a atraktivní, naprostý opak mýtu.

Často se při vyšetřování setkáváme se skutečností jakéhosi kolísání v mysli oběti, zda je pachatel vůbec vinen, zda se jí něco jen nezdálo... Oběti chtějí zastavit násilí, přesto však věří v začátek harmonického vztahu, jaký měly doposud jen bez užití násilí. Často se policisté setkávají se skutečností, že oběť nahlašuje fyzické násilí, postupem času ale mění výpovědi ve prospěch pachatele. Důvodem v této skutečnosti může být fakt, že oběť stále setrvává ve společném soužití s pachatelem, a tedy nastává důvodná obava o své zdraví. Z výzkumu ve 20. letech je celkově patrné, že oběťmi jsou z 92 – 98 % ženy, muži se stali v tomto výzkumu oběťmi ve 2 – 5 % případů. Toto číslo je však dle mého názoru již překonáno, protože se stále častěji setkáváme s případy týraných mužů.

3.2.1 Týrané ženy

Týraná žena je většinou pasivní, vystrašená, nespolupracuje, mluví spíš v holých větách. Při hovoru se dívá na dveře, jako by čekala, že vstoupí násilník.²¹

²⁰ MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha : Portál, s.r.o., 2005. s.351. ISBN 80-7367-002-X.

²¹ *Domácí násilí - záležitost nikoli soukromá : Fakta názory právo*. Praha : Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. s.41.

„Oběťmi rodinného násilí jsou často ženy a týrajícím je buď manžel, nebo důvěrný partner. Situaci komplikuje fakt, že každá třetí týraná žena není ochotna nebo schopna také násilí hlásit a požádat o pomoc. Některé ženy, a to zejména v zemích s určitou kulturní tradicí, jsou přesvědčeny, že násilí patří k rodinnému životu, anebo dokonce že je výrazem manželské lásky. I některé české ženy zastávají takový názor a patrně neznají přísloví, že muž by neměl ženu uhodit ani květinou.“²² Týranými ženami mohou být také: „Ženy s psychickým nebo tělesným postižením – ten kdo jim způsobuje násilí, je často také opatruje, takže jsou na něm takřka životně závislé. Bojí se, že když řeknou pravdu o násilí, které se jim děje, nebude se o ně mít kdo postarat. Ženy se závislostí – některé týrané ženy požívají alkohol nebo léky, aby dokázaly život s násilníkem snést, aby z něj alespoň na chvíli unikly. To, že jsou závislé, tedy neznamená, že si vymýšlejí a zkreslují situaci. Naopak, potřebují pomoc tím spíše, protože nevědí kudy kam. Cizinky – i ony mají podle zákonů České republiky právo na to, aby jim policie poskytla ochranu. Zde je důležité zapojit do případu tlumočnicka; jde-li o násilí na ženách, měla by tlumočit žena. Život v cizím prostředí činí cizinky bezradnějšími a bezbrannějšími vůči násilí. Neznají jazyk a nevědí, kam se obrátit s žádostí o pomoc. Policie sehraává při pomoci těmto ženám klíčovou roli. Staré ženy – některé ženy jsou oběťmi domácího násilí po mnoho let až do stáří. Mohou být týrány svými partnery, ale často se k nim chovají násilnický také jejich děti. Tyto ženy mají často pocit, že v jejich věku je na nějaké změny už pozdě, a setrvávají tak ve své zoufalé situaci. Potřebují vaši důvěru a trpělivost.“²³

3.2.2 Týrající ženy

Žena je v naší kultuře vnímána jako „něžná polovička“, která je zpravidla fyzicky slabší, a proto zasluhuje ochranu a úctu. To bohužel není vždy pravdou. Je jen málo známo, že i ženy, často chápany jako oběti domácího násilí, mohou být ve vztahu agresorem. Pro ženy je charakteristické vybití násilí „formou nepřímé destruktivity“²⁴, tedy skrytou

²² HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. s.43. ISBN 80-7013-397-X.

²³ SZCZEPANIKOVÁ, Alice; ŽÁKOVÁ, Martina; LANGHANISOVÁ, Hana. *Jak jednat v případech domácího násilí? : Praktická doporučení pro příslušníky/příslušnice Policie ČR*. Brno : Liga lidských práv, 2004. s.14. ISBN 80-239-2207-6.

²⁴ HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. s.44. ISBN 80-7013-397-X.

a nezřídka velmi rafinovanou formou násilí. Mapujeme ji tehdy, kdy se žena silně vžije do své role a má převahu nad někým slabším. Klasickým příkladem je mistrná manipulace s dětmi. V této souvislosti hovoříme především o rozvedených matkách, které prostřednictvím svého dítěte vydírají otce. „V odborné literatuře se můžeme setkat s pojmem delegace násilí, což prakticky znamená přijmout roli obětující se a podřízené osoby. Mučednický přístup k muži pak zajišťuje ‚nebohé ženě‘ nejen soucit okolí, ale i pokračování v praktikách nepřímé a pasivní agresivity.“²⁵

3.2.3 Týraní muži

Dle dostupných informací se domácí násilí na mužích vyskytuje jen zřídka, hovoříme přibližně o 3 – 5 % případů. Svou roli v této souvislosti hraje především strach z posměchu okolí, proto se tato skutečnost často zamlčuje. Ženy si vybírají především násilí typu emocionálních výstupů, chorobných žárlivých scén, finančního vydírání, pomluv... V České republice nefunguje žádná organizace, která by se přímo soustředila na problematiku týraní mužů.

3.2.4 Týraní senioři

Senioři bývají často terčem domácího násilí, protože jsou velmi často odkázáni na pomoc svého okolí a rodiny, právě nejbližší rodinu tato skutečnost obtěžuje, a proto tento nešvar nechávají zakořenit. Domácí násilí na seniorech se nejčastěji projevuje zanedbáním péče, zanedbáváním stravovacích zvyklostí či odjímáním finančních prostředků.

²⁵ HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. s.45. ISBN 80-7013-397-X.

4 BEZPEČNOSTNÍ PLÁN

V této kapitole se budu snažit vymežit jak postup policistů při styku s domácím násilím, tak i jednotlivé organizace, jež fungují právě pro podporu obětí v ohrožení. Jsem srozuměn s tím, že celá problematika je daleko obsáhlejší. Inspiraci jsem čerpal nejen ze svých zkušeností s domácím násilím, ale především z poznatků **Doc. PhDr. Ludmily Čírtkové, CSc.**, jejíž výklad problematiky je nejen kvalitní, ale především vědecký a zasvěcený.

4.1 Bezpečnostní plán – základní informace

Při kontaktu s ohroženou osobou by měli policisté postupovat zvláště empaticky a podat základní informace, jak jednat, pokud se útoky budou opakovat. K tomu slouží tzv. bezpečnostní plán.

Jak vypracovat bezpečnostní plán?

- Dotazováním zjistit povahu a okolnosti incidentů.
- Zjistit dostupnost pomoci (nejbližší rodina, známí, sousedé, azyl).
- Spolu s ohroženou osobou projít sled kroků, které je třeba učinit, a možnosti, kam jít, pokud hrozí nové násilí.
- Je zapotřebí, aby ohrožená osoba věřila ve funkčnost bezpečnostního plánu.

Velmi často zůstává ohrožená osoba dále s násilníkem, proto je potřeba, aby ji policista poučil, jak postupovat při pravděpodobném dalším útoku.

- Je potřeba osobu poučit, aby se při dalším útoku neschovávala do místnosti, kde není možný východ či nejsou okna, dále není vhodné vybrat místnost, ve které se nachází nástroje, jež by v danou chvíli mohly být použity k útoku – kuchyň, koupelna. Pokud oběť bydlí na venkově, není vhodné vybrat dílnu, garáž či stodolu, kde by mohly být uskladněny nějaké nástroje.
- Dále je třeba osobu poučit, aby si zapamatovala potřebná telefonní čísla – policie, azylový dům, sousedé. Také je vhodné poučit děti, jak zacházet s telefonem, co mají dělat, pokud dojde k útoku, kam jít, koho volat.

- Je potřeba, aby se svěřila příbuzným a přátelům s tím, co se u nich děje, takto si oběť tvoří síť alespoň krátkodobé podpory.
- Je důležité, aby si naplánovala možné únikové cesty ze všech prostorů obydlí, je zde vyšší pravděpodobnost, že se správně zorientuje při možném útoku.
- Je potřebné, aby si promyslela pro případ útoku jisté výmluvy pro svůj útek – „Měli bychom něco zanést sousedům.“ Takto se dá vyhnout možnému stupňování násilí při odchodu.
- Vždy je potřeba ubezpečit ohroženou osobu, že je možné kdykoliv volat policii!
- Je potřeba, aby si oběť promyslela, kam půjde, když z domu odejde – policie, nemocnice...
- Je potřeba poučit oběť, aby se domluvila se sousedy na heslu, při kterém budou sousedi vědět, že mají volat policii – „Došla mi káva, nemáš náhodou v zásobě?“ „Máš ještě tu šálu, kterou jsem ti nedávno půjčila?“ Také je zapotřebí říct sousedům, že pokud uslyší zvuky při možném násilí, mají volat policii – rozbíjení nádobí...
- Je důležité vyzvat oběť, aby si dopředu připravila pohotovostní zavazadlo, s důležitými dokumenty, doklady, penězi, náhradními klíči. Pokud je to možné, zavazadlo si ukrýt na takové místo, aby si je mohla při náhlém odchodu rychle vzít s sebou.
- Pokud má oběť děti, je potřeba poučit děti, kde se mají schovat, pokud oběť není v domě. Není totiž vždy možné, aby oběť s dětmi utekla zároveň. Pokud k takové situaci dojde, musí se oběť s policisty co nejdříve vrátit zpět pro děti. Děti by měly vědět, jak se případně dostanou k bezpečné místnosti nebo k sousedům, pokud budou potřebovat pomoc. Každopádně je třeba vybírat takovou místnost, kterou lze uzamknout, aby se k nim násilník nedostal nebo je nepoužil jako rukojmí.

- Je zapotřebí poučit oběť o organizacích, které pomáhají obětem domácího násilí (Bílý kruh bezpečí, ROSA, DONA linka).

Co všechno by mělo obsahovat zavazadlo oběti při náhlém odchodu?

- Doklady totožnosti + rodné listy dětí, oddací list, popř. doklad o rozvodu.
- Průkazy nemocenského pojištění oběti i dětí.
- Smlouvy o bytu – nájemní, kupní.
- Pracovní smlouvy.
- Rozhodnutí o svěření dětí do péče.
- Doklady o přístupu k účtu.
- Policejní záznamy o dřívějších incidentech.
- Léky, brýle, hygienické potřeby, hračky, oblečení – pro sebe i děti.
- Telefon + adresář s čísly příbuzných a známých.
- Peníze.
- Školní záznamy dětí.

Doporučení pro kontakt s ohroženou osobou pro policisty:

„Naslouchejte, ptejte se, věřte tomu, co vám oběť vypráví. Realita je mnohem horší než to, co jste vyslechli. Zadokumentujte to, co jste vyslechli. Ujistěte oběť, že situace má řešení. Motivujte ohroženou osobu k aktivitě. Použijte tzv. zlaté věty. ‚Nikdo nemá právo vás ponižovat, bít a týrat. Zasloužíte si jiný život. Mám o vás strach. Pomoc existuje.‘ Seznamte ohroženou osobu s bezpečnostním plánem. Doporučte místa pomoci v okruhu jejího bydliště včetně azylových domů. Doporučte konzultaci s právníkem. Mějte na paměti, že dlouhodobé domácí násilí nevyřeší jedna konzultace. Úspěch vaší intervence neposuzujte tím, zda se situace radikálně zlepšila. Veškerá opatření a rady musí vždy respektovat především ochranu ohrožené osoby a nesmí přispět k jejímu ohrožení.

Katalog otázek pro vedení rozhovoru s ohroženou osobou

- Stalo se někdy, že vás někdo blízký uhodil či jinak fyzicky napadl nebo že vám vyhrožuje násilím?
- Čím konkrétně vám vyhrožuje?
- Kdy to začalo? Jak to začalo?
- Jak jste reagoval/a na první napadení?
- Děje se to nyní? Cítíte se doma bezpečně?
- Jak se k vám násilná osoba chová po incidentu?
- Jsou ohroženy také děti, přímo nebo nepřímo (jsou svědky domácího násilí)?
- Jaký to má dopad na děti?
- Jak vidíte teď vaše soužití s násilnou osobou?
- Vyhledal/a jste již nějakou pomoc (lékaře, policii, linky důvěry atd.)?
- S jakým výsledkem?
- Co vás nyní přimělo k vyhledání pomoci?
- Ví někdo jiný o tom, co se u vás doma děje?
- Jak vám můžeme pomoci?
- Co očekáváte od nás?²⁶

4.2 Pomoc obětem

Pro vymezení teorie pro pomoc obětem se opírám o informace, které uvádí **Matoušek** ve své publikaci **Sociální práce v praxi**. Zde jsou dle mého názoru kvalitně rozděleny principy pomoci od „ochránců“ k oběti.

„Oběti násilí a týraní v rodině vyžadují praktickou i duševní podporu, která je posílí. Matoušek zde uvádí výčet pomoci, která je pro oběti stěžejní:

²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. s.110-111. ISBN 978-80-247-2014-2.

- Materiální pomoc – bezpečné bydlení; péče o děti; přístup k veřejným službám.
- Psychická pomoc – rady; vedení k rozhodnosti; schůzky podporující sebeúctu a sebedůvěru; kurzy o výchově dětí; skupiny vzájemné podpory.
- Právní pomoc – týkající se dětí a jejich opatrovnictví; finanční podpory, sociální podpory.²⁷

Následně uvádím organizace, kde všude může oběť hledat onu potřebnou pomoc:

- Intervenční centra

Zákon č. 135/2006 Sb., v pozdějších změnách a doplňcích, zřídil v České republice od 1. ledna 2007 krajům intervenční centra, která mají mít klíčovou roli v oblasti řešení domácího násilí. „Jejich úkolem je poskytovat fundovanou sociální, psychologickou a právní pomoc konkrétním osobám, které jsou ohroženy domácím násilím.“²⁸

- Azylové domy

Když žena odchází od násilníka, její první úvaha je, kam se uchýlí. Pokud nemá možnost ubytovat se u rodiny či přátel, na řadu přicházejí azylové domy. Azylový dům v takovém případě představuje bezpečné útočiště, kde je žena před násilím ochráněna. „V České republice existuje cca 120 azylových domů. Z toho je 31 zaměřeno na pomoc týraným ženám a 57 na pomoc týraným ženám s dětmi. Kapacita těchto 88 specializovaných azylových domů je cca 1120 míst a všechny jsou stále obsazené.“²⁹

„Nikdy to pro nás nebyl opravdový domov – tísnili jsme se v jedné místnosti a všechno měli v krabicích. Ale prospělo nám to. Děti si tam našly kamarády a dcera se stále stýká s jednou dívkou, se kterou se tam seznámila. Po chvíli si tam zvykly. Hodně se otevřely a říkaly mi o tom, jak ‚byl tatínek zlý‘, neměla jsem tušení, že o tom věděly. Pro mě to byla

²⁷ MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha : Portál, s. r. o., 2005. s. 351. ISBN 80-7367-002-X.

²⁸ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí : Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha : Albatros, 2007. s.89. ISBN 978-80-00-01550-7.

²⁹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí : Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha : Albatros, 2007. s.90. ISBN 978-80-00-01550-7.

*doba, kdy jsem se musela dát do kupy. Chodila jsem tam do poradny – to stále chodím – ale už jen to, že jsem si mohla promluvit s jinými dospělými, kteří věděli, čím jsem si prošla, bylo samo o sobě posilující.*³⁰

- Církev

Pomoc v tomto případě nebude tak organizovaná, jako ze strany celostátních organizací, zato bude mít osobnější charakter. Faráři jsou zvyklí pomáhat a mluvit s lidmi v těžkých životních situacích, proto i s obětí domácího násilí budou hovořit a budou se snažit hledat řešení. Někdy i možnost pohovořit si o problému může pomoci ke zlepšení stavu lidské psychiky.

4.3 Organizace pro pomoc obětem domácího násilí

4.3.1 Elektra

Je občanské sdružení pro pomoc sexuálně zneužívaným ženám (jak v dětství, tak v dospělosti). Elektra se snaží pomoci nejen překonat krátkodobý šok, ale i dlouhodobé psychické rány oběti. Elektra usiluje o vytvoření specifického psychoterapeutického systému pomoci postiženým ženám. Nabízí konkrétní individuální i skupinové terapie žen i dívek, nácvik psychické i fyzické sebeobrany.

4.3.2 Nadace rosa

Zaměřuje se na pomoc osamělým ženám po rozvodu nebo ovdovění, které se ocitly ve složitých životních situacích. Nadace usiluje o vytvoření preventivního systému, který by omezil domácí násilí na ženách a jejich dětech, a zároveň mapuje výskyt tohoto fenoménu. Nadace poskytuje potřebné informace a rady ženám, které se staly oběťmi domácího násilí.

4.3.3 Bílý kruh bezpečí

Je občanské sdružení, které poskytuje ve svých poradnách odbornou a diskrétní pomoc obětem trestných činů. Poradny jsou otevřeny všem, bez ohledu na národnost, náboženství

³⁰ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí : Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha : Albatros, 2007. s. 91. ISBN 978-80-00-01550-7.

či barvu pleti. „64 % klientů tvoří ženy, třetina z nich je oběťmi domácího násilí“³¹ a nemalou skupinou jsou ženy, které se staly oběťmi znásilnění a rozhodly se tento trestný čin oznámit policii.

4.3.4 ProFem

Je konzultační a podpůrná činnost pro ženské organizace a projekty jak v České republice, tak i v celé střední Evropě. K těmto účelům pořádá vzdělávací semináře a vydává informační a odborné publikace. Těžištěm je osvětová a veřejná činnost v oblasti násilí na ženách. ProFem se specializuje zvláště na problematiku „Prevence obchodu se ženami“.

4.3.5 Acorus

Občanské sdružení provozující Psychosociální centrum. Poskytuje osobám ohroženým domácím násilím pomoc v překonávání nepříznivé životní situace.

Poskytované služby podporují lidskou důstojnost, vycházejí z individuálních potřeb uživatelů a uživatelek služeb, začlenění do běžného života bez přítomnosti násilí.

4.3.6 Persefona

Persefona je poskytovatelem sociálního poradenství obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění. Poskytuje psychologickou, sociální a právní pomoc obětem.

4.3.7 Dona linka

„Specializovaná celostátní služba telefonické krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím pracuje v nepřetržitém provozu od 11. září 2001. Pomáhá každému, kdo se cítí ohrožen domácím násilím nebo je svědkem domácího násilí.

Pomáhá profesionálům, kteří při výkonu svého povolání přicházejí do prvního či opakovaného kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím.“³²

³¹ *Domácí násilí - záležitost nikoli soukromá : fakta, názory, právo*. Praha : Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. s. 89.

³² *DONA linka* [online]. 2007 [cit. 2010-12-28]. Pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Dostupné z WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348>.

4.3.8 La strada ČR

Prevence a pomoc obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách, zajištění sociální, právní, psychologické a lékařské pomoci.

4.3.9 Poradna pro ženy v tísní

Autonomní projekt o. s. Ekologický právní servis poskytuje komplexní přímou pomoc obětem domácího násilí.

4.3.10 Poradna pro ženy a dívky v nouzi – Eva

Nabízí lékařské, právní, sociální, psychologické konzultace, doprovod na úřady.

4.3.11 Charita ČR

Provozuje větší počet azylových domů pro matky s dětmi v nouzi po celé ČR (Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní, Centrum pro matku a dítě, Domov sv. Markéty pro matky a děti, Domov pro matku a dítě v nouzi s buňkou na půl cesty, Domov sv. Magdaleny, Domov pro matky v tísní...).

4.3.12 Diakonie české církve evangelické

Provozuje linky důvěry ve všech krizových situacích, včetně domácího násilí, a azylový dům pro ženy s dětmi v krizových situacích (Slezská diakonie – poradna ELPIS).

4.3.13 Linka bezpečí

Anonymní poradenství 24 hodin denně, zaměřené na pomoc dětem v oblasti násilí či domácího násilí.

4.3.14 Linka důvěry dětského krizového centra

Posláním linky důvěry je rychlá a efektivní pomoc na krátkou dobu, a to osobám, které se momentálně nacházejí v ohrožení života či zdraví. Důraz je kladen především na rychlost, efektivnost, anonymitu, možnost využití elektronické komunikace (e-mail, Skype). U pracovníků se vyžaduje především komunikativnost a schopnost řešit krize – krizová intervence.

„Krizovou intervenci můžeme vymezit jako specializovanou pomoc osobám, které se ocitly v krizi. Tvoří ji různé formy pomoci, které mají za úkol vrátit jedinci jeho

psychickou rovnováhu, narušenou kritickou životní událostí.³³ Krizová intervence zahrnuje pomoc lékařskou, psychologickou, sociální a právní.

4.3.15 Domácí násilí na seniorech

S přibývajícím věkem přibývají také onemocnění a ubývají přátelé. Senioři se stávají lehkou kořistí pro agresora. Z praxe slýcháváme často o domácím násilí zvláště psychického rázu a velmi často spojeném s ekonomickým vydíráním. V takovém případě se oběť může dovolávat pomoci u kterékoliv organizace pro pomoc obětem domácího násilí nebo u organizací, které se přímo problematikou domácího násilí na seniorech zabývají: RIAPS, Ambulance poruch paměti, Centrum rodinné terapie FN Motol, Občanské informační centrum, „Nonstop Senior telefon (800 157 157)“.³⁴

4.4 Vykázání

Jedná se o oprávnění policisty – je chápáno jako faktický úkon dle ust. § 44 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o PČR.³⁵ Jedná se o institut zásahu do základních lidských práv, jenž započal v České republice od roku 2007. Od této doby je již datován větší počet případů, při nichž se otázka domácího násilí řešila touto cestou.

Vykázat lze pouze osobu podezřelou ze spáchání domácího násilí. Jedná se o osobu, která žije ve společné domácnosti s osobou ohroženou. Nejčastěji hovoříme o manželce/manželovi, druhu/družce, rodiči/dítěti, bývalých manželích, dětech/prarodičích...

Vykázat lze z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou a z jeho bezprostředního okolí.

Vždy však musí být splněny podmínky: lze důvodně předpokládat, že dojde k ohrožení života, zdraví, svobody či ke zvlášť závažnému útoku proti lidské důstojnosti, zejména s ohledem na předchozí incidenty.

³³ ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2004. s.15. ISBN 80-247-0586-9.

³⁴ KLIMENTOVA, Ivana. *Domácí násilí na seniorech : Jizvy na těle i na duši, které nejsou vidět* [online]. 18.1.2011 [cit. 2011-02-23]. Kontakty pro pomoc. Dostupné z WWW: <<http://domaci-nasili-seniori.sije.cz/kontakty.php>>.

³⁵ Pozn.: Informace převzaty z materiálů pro policisty.

Policista postupuje vždy v souladu se zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Základem je zjištění stavu na místě, výslech svědků, zjištění chování násilné osoby. Postup je také podmíněn SAROU DN.³⁶ Policista rozhodne, zda útok vykazuje znaky domácího násilí a zda hrozí nebezpečí dalšího útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Pokud ano, poté policista násilníka vykáže ze společného obydlí za přítomnosti nezúčastněné osoby. O této situaci policista sepíše *Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí*.

Vykázanou osobu je povinen policista poučit, předá jí potřebnou dokumentaci, poskytne mu seznam ubytovacích zařízení, vyzve ho k vydání všech klíčů, které má od společného bytu, a umožní mu vzít věci osobní potřeby, cennosti a doklady.

Celou věc policista zanese do Elektronického trestního řízení.

Po dobu vykázaní umožní policista za své účasti osobě vykázané vzít si věci, jež potřebuje např. ke svému podnikání. Ve lhůtě do tří dnů je policista povinen provést v domě kontrolu, zdali osoba vykázaná dodržuje své povinnosti a do společného obydlí a prostor mu zakázaných nevstupuje.

Před vydáním klíčů osobě vykázané si musí policista ověřit, zda byl podán návrh na vydání předběžného opatření. Pokud ne, policista klíče vydá a ukončí vykázaní příslušným zápisem do Elektronického trestního řízení. Pokud však ano, může dojít k situaci, že doba vykázaní byla prodloužena soudem, v tomto případě policista klíče nevydá a vyčkává do rozhodnutí soudu.

³⁶ Pozn.: Otázky ke zjištění eskalace domácího násilí (pomůcka pro policisty).

5 VIKTIMOLOGIE

V této kapitole jsem se zaměřil na vymezení viktimologie. Dle mého názoru je tato kapitola nedílnou součástí, protože se zaobírá otázkou poškozování oběti, tedy přímým důsledkem v procesu gradace domácího násilí. V této kapitole se zaměřím nejen na vymezení pojmu, ale zvláště na proces – viktimizaci, jíž každá oběť kterékoliv formy násilí prochází.

5.1 Pojem viktimologie

Viktimologie je poměrně mladou vědní disciplínou, která je dodnes považována za součást kriminologie. Její zrod je datován v padesátých letech minulého století, kdy hlavním impulzem vzniku byli psychologové a psychiatři pomáhající obětem světové války. Poznatky z praxe se postupem času shromažďovaly a staly se návodem, jak postupovat v jednání s obětí především násilných trestných činů. Předmětem viktimologie je především oběť trestného činu a její role v genezi činu. Obětí viktimologie se rozumí pouze fyzické osoby bezprostředně dotčené trestným činem.

5.2 Předmět viktimologie

Viktimologie se zaobírá především následujícími předměty:

- osobou oběti,
- vztahem mezi obětí a pachatelem,
- procesem viktimizace,
- rolí oběti v trestním řízení,
- pomocí obětem,
- ochranou před sekundární viktimizací.

5.3 Viktimizace

„Výraz viktimizace označuje proces zraňování a poškozování jedince. U obětí kriminality se jedná o děj, který je složitější, než by se na první pohled mohlo zdát. Hlavní objev, který vyplynul ze zkoumání oběti zločinu, lze shrnout do následující formulace: Trestný čin je

pro oběť pouze počátkem, úvodním dějstvím. Startuje automaticky následující nutné pochody. Jde o celý proces, který nazýváme viktimizace.³⁷

- *Primární* – prvotní poškození oběti bezprostředně po skončení trestného činu, hovoříme zde především o psychických újmách, které pachatel oběti způsobil. K primární viktimizaci dochází u oběti vždy.

„17letou dívku vlákal pachatel pod záminkou do svého vozidla a odvezl ji na okraj Prahy. Tam zastavil, začal vést sexuální řeči a pokoušel se ji přimět k sexuálním aktivitám. Vyděšená dívka začala plakat. Pachatel ji pustil z auta a odjel. Ještě po dvou letech vidí dívka pachatele jako ve filmu vždy, když si ulehá ke spánku. Vnitřní obraz pachatele zahání tím, že po něm hází polštář.“³⁸

- *Sekundární* – velmi časté druhotné poškození, které však není vždy „povinným stádiem“. Jedná se o druhotné poškození oběti, tzv. poškození ze strany médií, rodiny či širokého okolí. Hovoříme o skutečnosti pošpiňování oběti ve sdělovacích prostředcích nebo jistém přičítání podílu na trestném činu ze strany nejbližších. Tato fáze viktimizace nesouvisí s osobou pachatele.

„Znásilněná dcera spolu se zasvěcenou matkou tajily před otcem trestný čin, neboť se obávaly, že se bude na dceru hněvat a obviňovat ji, že si za znásilnění může sama. V jiném případě se rodina ze strachu před známým pachatelem semkla proti oběti a osočovala ji kvůli tomu, že trestný čin oznámila. Požadovala, aby změnila svou výpověď a obvinění označila za smyšlené.“³⁹

„V případě sexuálního zneužívání 14leté dívky trenérem ve sportovním oddíle potvrdily dvě členky fakt zneužívání. Za to byly ostatními trenéry verbálně osočeny a následně

³⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. s.12. ISBN 978-80-247-2014-2.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. s.13. ISBN 978-80-247-2014-2.

³⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. s.14. ISBN 978-80-247-2014-2.

z oddílu vyloučeny. Obě mladé dívky se vybranému sportu věnovaly od útlého dětství. Současně byla osočována oběť i její rodina.

Rodiče zavražděného dítěte se z regionálního tisku dozvěděli detaily o vraždě a utrpení jejich syna před smrtí. Před těmito údaji je orgány činné v trestním řízení doposud chránily a mezitím konzultovaly s odborníky, jak a kdy citlivě sdělit to, co by rodiče vědět měli.

Matka, které doposud bezúhonný druh zavraždil dvě dcery, se o sobě v tisku dočetla řadu smyšlených negativních informací. Mimo jiné, že se dcerám nevěnovala, klidně si odjela, a tím napomohla tragédii.⁴⁰

5.3.1 Příčiny sekundární viktimizace

- Strukturální příčiny – příkladem může být nutnost, kdy se při soudním líčení musí oběť znovu setkat s pachatelem
- Sociálně psychologické příčiny – příkladem může být tendence ke stigmatizaci oběti. Charakteristická je skutečnost, kdy se okolí o trestném činu dozví a má tendence oběť pošpiňovat či očerňovat ve smyslu jistého motivování pachatele. Okolí přičkne oběti část viny na spáchaném trestném činu.

„V živém případě byla např. oběť znásilnění vystavena na malém městě všeobecnému posměchu. Hanlivé nápisy na jejím domku ji posléze přiměly k vystěhování.“

Individuální příčiny – příkladem je fascinace – okolí nejeví zájem o osobu oběti, ale zajímají ho okolnosti trestného činu.

5.3.2 Potřeby oběti

- Potřeba přímé důvěry – oběť je po trestném činu několikrát vyslýchána, jsou jí kladeny doplňující informace, je konfrontována s nimi pro focení. Ona však vnímá takové kladení otázek za projev nedůvěry vůči její osobě.

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. s.17. ISBN 978-80-247-2014-2.

- Potřeba získat informace – od oběti je během celého trestního řízení očekávána jakási spolupráce. Mnohdy se však stává, že policisté či jiné orgány trestního řízení dostatečně oběť nepoučí o jejích právech a povinnostech. Proto se nevyhnutelně oběť cítí jako jakýsi nosič důkazů či stop pro průběh trestního řízení.
- Potřeba bezpečí – oběti se trestným činem narušilo jakési vakuum bezpečí. Proto potřebuje, aby okolí i orgány činné v trestním řízení byly dostatečně taktí a při potřebných postupech dodávali oběti pocit bezpečí.

5.3.3 Sekundární rány

- Pocit nespravedlnosti – postupy při soudních projednání mohou oběti navodit pocit, že svět je vůči ní nespravedlivý (stíhání pachatele na svobodě, nedostatek empatie orgánů činných v trestním řízení...).
- Pocit nedůstojnosti – oběť trestným činem ztrácí pocit lidské důstojnosti, také tento pocit mohou vyvolat blízké osoby svým chováním vůči ní.
- Pocit izolace – často se setkáváme se skutečností, že okolí či blízcí mají strach se po incidentu s obětí znovu potkat, proto se jí raději vyhýbají. Oběť často ztrácí své známé či přátele a cítí se být izolována.

5.4 Viktimnost

Tento pojem představuje disponovanost člověka stát se obětí trestného činu, jedná se o souhrn znaků, které tvoří jakýsi potenciál stát se obětí trestného činu.

- Profese – např. prostitutky.
- Věk – např. mladší generace do 30 let.
- Psychické vlastnosti – např. submisivita.
- Mentální retardace – např. spojena s důvěřivostí.

5.5 Následky trestných činů

- Pocit zneuctění – oběti vypovídají, že se jim svět protiví, a že ztratily ve svět víru a cítí se být jinými než ostatní lidé.
- Ztráta pocitu důvěry – schopnost důvěřovat svému okolí je prvotním znakem psychicky zdravého člověka. Oběti trestných činů však tuto schopnost ztrácejí. Ženy, které se staly oběťmi trestného činu, jehož pachatelem byl muž, mají dlouhodobou až celoživotní újmu v oblasti interpersonálních vztahů.
- Ztráta pocitu autonomie – zdravý člověk má pocit autonomie, může volit, jak se v danou chvíli rozhodne. Oběti však často mají pocit autonomie narušen – někdo rozhodl za ně, někdo na nich spáchal trestný čin bez toho, aby se „ujistil, že s tím souhlasí“.

5.5.1 Posttraumatická stresová porucha

„U obětí dlouhodobého domácího násilí se můžeme setkat s tzv. posttraumatickou poruchou. Tento pojem se poprvé objevuje v roce 1968 ve druhém vydání Diagnostického a statistického manuálu. Poslední vydání evropské Mezinárodní klasifikace nemocí uvádí posttraumatickou poruchu jako samostatnou jednotku a připojuje ji k poruchám přízpusobení.

5.5.2 Stockholmský syndrom

Je charakteristický vytvořením emocionálního vztahu mezi násilníkem a obětí a identifikací oběti s jednáním násilníka. Oběť se mu snaží zavděčit a podvědomě si vykupuje jeho shovívavost, čímž chrání svůj život. Běžně jsou uváděny čtyři podmínky vzniku stockholmského syndromu: život oběti je v ohrožení, oběť je přesvědčena, že ze stávající situace není úniku, oběť je izolována od lidí a oběť pocítuje přechodnou náklonnost k násilníkovi. Stockholmský syndrom byl poprvé popsán v literatuře v sedmdesátých letech po přepadení stockholmské banky, ve které útočníci drželi několik

dní rukojmí. S takovýmto postojem oběti vůči pachateli se často setkáváme u dlouholetých obětí domácího násilí.⁴¹

5.5.3 Důsledky pro oběť

5.5.3.1 Ustupování

„Agresor útočí pouze v malých a nepřímých náznacích a snaží se nejprve druhého vyvést z rovnováhy, aniž by vyprovokoval otevřený konflikt. Oběť také ustupuje a podřizuje se v obavě z konfliktu, který by mohl skončit naprostým rozkolem. Cítí, že s druhým nelze vyjednávat, že neustoupí, a proto dává přednost kompromisu před rozchodem.“⁴²

5.5.3.2 Zmatení

Jakmile začne docházet k ovládnutí obětí, jsou z toho zmatené, neodvažují se někomu se svým problémem svěřit. Přestože zakoušejí pocit nespravedlnosti, jsou natolik zmateny, že nevědí, jak reagovat.

5.5.3.3 Pochybnost

Domácí násilí každopádně znamená prolom do lidské psychiky. Oběti mají často tendence přisuzovat agresorovi pocity, kterými však nedisponují (výčitky svědomí, pocit provinění, smutku). Tento proces je velmi těžko pochopitelný, protože ho prožívají oběti, jež se často nacházejí v šoku. Často oběti pochybují či vyvracejí, že se něco stalo, že jim bylo ublíženo.

5.5.3.4 Stres

„Oběť přijímá své podřízení a podrobení za cenu velikého vnitřního napětí, vynakládá velké úsilí, aby byl agresor spokojen, uklidňuje ho, když je nervózní, snaží se nereagovat. Toto napětí však způsobuje stres.“⁴³

⁴¹ VOŇKOVÁ, Jiřina; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Domácí násilí : právní minimum pro lékaře*. Praha : ProFem, 2003. s.18. ISBN 80-239-2106-1.

⁴² HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha : Academia, nakladatelství věd ČR, 2002. s.167. ISBN 80-200-0994-9.

⁴³ HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha : Academia, nakladatelství věd ČR, 2002. s.171. ISBN 80-200-0994-9.

5.5.3.5 *Strach*

„Oběti mají tendenci být čím dál hodnější a smířlivější, aby unikly agresorově násilí. Žijí v iluzi, že by se násilí mohlo ‚rozplynout‘ v jejich lásce a laskavosti.“⁴⁴ Oběti ve většině případů přirozeně popisují strach, strach jít domů, strach udělat něco jinak, než si přeje agresor, strach nepodřít se...

5.5.3.6 *Izolace a osamění*

„Na to, aby mohly oběti tomu všemu čelit, se cítí příliš osamoceně. Jak o tom s ostatními mluvit? Skryté útoky jsou nepojmenovatelné. Jak popsat pohled plný nenávisti, násilí projevující se v narážkách a náznacích? Násilí je zjevné pouze tomu, kdo je pronásledován. Jak by si třeba přátelé mohli představit, co se děje? A pokud by jim přece jen došlo, že agrese jsou skutečné, vyděsilo by je to. Většinou si okolí, i blízké okolí, drží odstup: „Nechceme se do toho plést!“⁴⁵

⁴⁴ HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha : Academia, nakladatelství věd ČR, 2002. s.173. ISBN 80-200-0994-9.

⁴⁵ Srov. tamtéž, str. 173.

6 PREVENCE A INTERVENCE U DOMÁCÍHO NÁSILÍ

„Hlavním cílem prevence i intervence není primárně stíhat a potrestat pachatele, nýbrž poctivý úmysl pomoci partnerskému vztahu stopnout násilné incidenty vhodným zásahem z vnějšku! Pomoci odstranit násilí mezi partnery je leitmotiv všech oficiálních aktivit, který musí stát a jeho instituce věrohodně prezentovat občanské veřejnosti. Tím je jasně řečeno, že izolovanými tvrdými opatřeními vůči pachateli nelze problém domácího násilí vyřešit. Oběti domácího násilí nevolají po tvrdé represii, naopak jejich hlavní potřebou je žít slušný život v partnerském svazku bez násilí. Naším úkolem je tedy hledat ucelený a diferencovaný systém opatření, který by postihl různé podoby a stupně domácího násilí a dával by čas i šanci na ozdravení nemocného vztahu tam, kde ještě oba partneři, tj. pachatel i oběť, mají vůli k nápravě, a ochránil oběť tam, kde udržení vztahu již nepřichází v úvahu. Prevence i intervence garantovaná státem by měla začít u tří uzlových bodů, kterými jsou: informovanost, ochrana oběti a konfrontace pachatele s oficiální reakcí.“⁴⁶

6.1 Informovanost

Potřeba světové osvěty, publikace v médiích. Bohužel se setkáváme s řadou paradoxů z praxe. Někdy právě lékaři, sociální pracovníci či policisté nejsou dostatečně fundovaní a nedostatečně oběť informují. Tato skutečnost se však střetává s realitou, při které právě tyto osoby mají možnost násilí soukromé vytáhnout na světlo, a tedy ho zveřejnit a účinně proti němu bojovat.

6.2 Ochrana oběti

Potřeba zaujmutí jasného postavení v oblasti ochrany oběti před agresorem. V této problematice by se Česká republika dle mého názoru mohla inspirovat v jiných zemích, kde problematiku domácího násilí řeší více do hloubky. Mám na mysli např. Rakousko, kde zaujímají stanovisko: „Když jde o ukončení násilí v rodině, stává se nejvyšším

⁴⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; MACHÁČKOVÁ, Radka; VITOUŠOVÁ, Markéta. *Domácí násilí - přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2002. s.125. ISBN 80-86284-19-0. 6

příkázáním tzv. strategie vměšování, neboť pasivita a ‚nicnedělání‘ pomáhá pachateli a nesvědčí oběti.⁴⁷

6.3 Konfrontace pachatele s oficiální reakcí

Strategie je zaměřena na myšlenku netolerovat žádnou formu domácího násilí. Agresor musí rychle pocítit, že jeho chování se střetává se zákonem, a tudíž nebude tolerováno. Konfrontace předpokládá jasné vymezení pozic, tedy za domácí násilí vždy odpovídá agresor, ne oběť.

6.4 Akce v oblasti prevence domácího násilí

6.4.1.1 Kampaň Bílá stužka – Muži proti násilí na ženách a dětech

„Tato kampaň je zaměřena na ukončení násilí, které je pácháno na ženách a dětech.

Proč je kampaň vedena muži? Protože právě muži mají tu moc násilí na ženách a dětech zastavit. V roce 1991 se několik kanadských mužů rozhodlo otevřít diskuzi mezi muži o násilí na ženách. Po pouhých šesti týdnech příprav začalo 100 000 mužů po celé Kanadě nosit bílou stuhu, zatímco mnoho dalších se zapojilo do debaty.

Bílá stuha symbolizuje nesouhlas s násilím na ženách. Její nositel tak vyjadřuje osobní slib, že nikdy nebude páchat, omlouvat nebo tolerovat násilí na ženách a dětech.⁴⁸

⁴⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; MACHÁČKOVÁ, Radka; VITOUŠOVÁ, Markéta. *Domácí násilí - přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2002. s.7. ISBN 80-86284-19-0.

⁴⁸ *Bílý kruh bezpečí* [online]. 21.4.2007 [cit. 2011-02-02]. Kampaň Bílá stužka – Muži proti násilí na ženách a dětech. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prevence/kampan-bila-stuzka-muzi-proti-nasili-na-zenach-a-detech/r219>>.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 STATISTICKÉ VYJÁDŘENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Jak už jsem uvedl v úvodu a vytyčil v cíli, svoji praktickou část jsem zaměřil na zjištění skutkového stavu domácího násilí na území Zlínského kraje. Pro zjištění dosažených dat jsem kontaktoval Intervenční centrum ve Zlíně, kde mi ochotně poskytli potřebné informace. Celá má návštěva byla zaměřena na prohlubování vědomostí v oblasti domácího násilí. Dle mého názoru jsem si touto přednáškou vyjasnil mnohé ve sporných případech v oblasti vykazání, do nichž jsem byl v rámci své místní příslušnosti zainteresován.

Následné statistiky jsou již odpovědně zmapování Zlínského kraje od roku 2007 po současnost. Právě od tohoto roku vstoupil do českého právního vědomí institut vykazání. Následně mapuji jednotlivé roky, dále je rozčleňuji podle okresních měst, poté vyčleňuji osoby ohrožené dle pohlaví a také uvádím vztahy osoby násilné s osobou ohroženou. Pro uvedení do celé problematiky také zpracovávám jednotlivá fakta o oblasti vykazání v rámci obvodních oddělení odpovědných danému území, jež jsem zařadil do přílohy.

Při návštěvě intervenčního centra jsem se dozvěděl o spekulacích v oblasti domácího násilí, a to ve smyslu značné latence tohoto fenoménu. Neodpustím si neuvést teorii jedné z pracovníků, s níž souhlasím, a je mi hodně blízká: „Život na Valašsku je těžký, to se také odráží ve velké míře latence v oblasti domácího násilí, uveďme si ku příkladu skutečnost, že pouhé zakořeněné stereotypy, že jedna facka neuškodí, tuto latenci značně podporují. Dalším specifikem pro Valašsko je, že místní oběti jsou značně křesťansky založené a své „domácí“ problémy řeší v mnoha případech s katolickými knězi. Máme dnes už i oporu v nich, protože se často setkáváme s mladými zpovědníky, kteří ví, že domácí násilí zpověď a vytrvalost nevyřeší.“

7.1 Cíl praktické části

Cílem mé praktické části, je zmapování výskytu fenoménu domácího násilí na území Zlínského kraje. Má snaha je zaměřena na komparaci výskytu domácího násilí, řešeného vykazáním, s celkovým počtem vykazání v celé České republice. Dále svůj zájem budu soustředit na rozdělení počtu vykazání pro jednotlivé okresy na území Zlínského kraje. Následně se chci zabývat zjištěním pohlaví ohrožené osoby pro ucelení hypotéz o oběti. Poslední část chci věnovat zjištěním, v jakém poměru je oběť k násilníkovi.

Cíl praktické části je spatřován v zasvěcení nezainteresované osoby do zmapování výskytu domácího násilí na území Zlínského kraje.

7.2 Statistické vyjádření vykázaní ve Zlínském kraji v komparaci s celou Českou republikou (2007 – 2010)

Dle mého názoru je vykázaní, které představuje strategický boj proti násilí v rodině, velmi vhodnou obranou oběti. Konečně má oběť možnost vyřešit si vztahy s tyranem. V ideálním případě by v době vykázaní podala žádost o rozvod, vyřešila si vztahy v oblasti bydlení a konečně začala nový život bez přítomnosti násilí. Když budu empatický, mám za to, že by pro psychiku oběti bylo hřejivou náplastí odstěhování se do jiné části republiky s vidinou nového začátku života, navázání nových vztahů a pokračování v životě bez stresujícího faktoru.

Graf 1 – Počet vykázaní v roce 2007

Z výše uvedené statistiky vyplývá, že Zlínský kraj má počet zmapovaného domácího násilí v průměru totožný s ostatními kraji. Tento fakt mě značně překvapil, protože jsem měl za to, že je zde spíše tendence skrytého domácího násilí. V roce 2007 hovoříme o číselné dotaci 49 vykázaní ve Zlínském kraji a v České republice 813 vykázaní.

Graf 2 – Počet vykázaní v roce 2008

V roce 2008 hovoříme o 46 vykázaních ve Zlínském kraji a v České republice o 633, což značí pokles vykázaní v České republice, a to téměř o 200 vykázaní, ale stagnaci ve Zlínském kraji.

Graf 3 – Počet vykázaní v roce 2009

V roce 2009 datujeme mírný pokles vykázaní ve Zlínském kraji, hovoříme o 36 vykázaních. Tato klesající tendence však zcela jistě neznačí úbytek domácího násilí

na našem území, ale spíše latenci tohoto roku. V poměru k České republice (753) vychází v tomto roce kladné číslo, ale jak už jsem zmínil, zřejmě zaznamenáváme neochotou obětí domácího násilí svůj problém hlásit na příslušná místa.

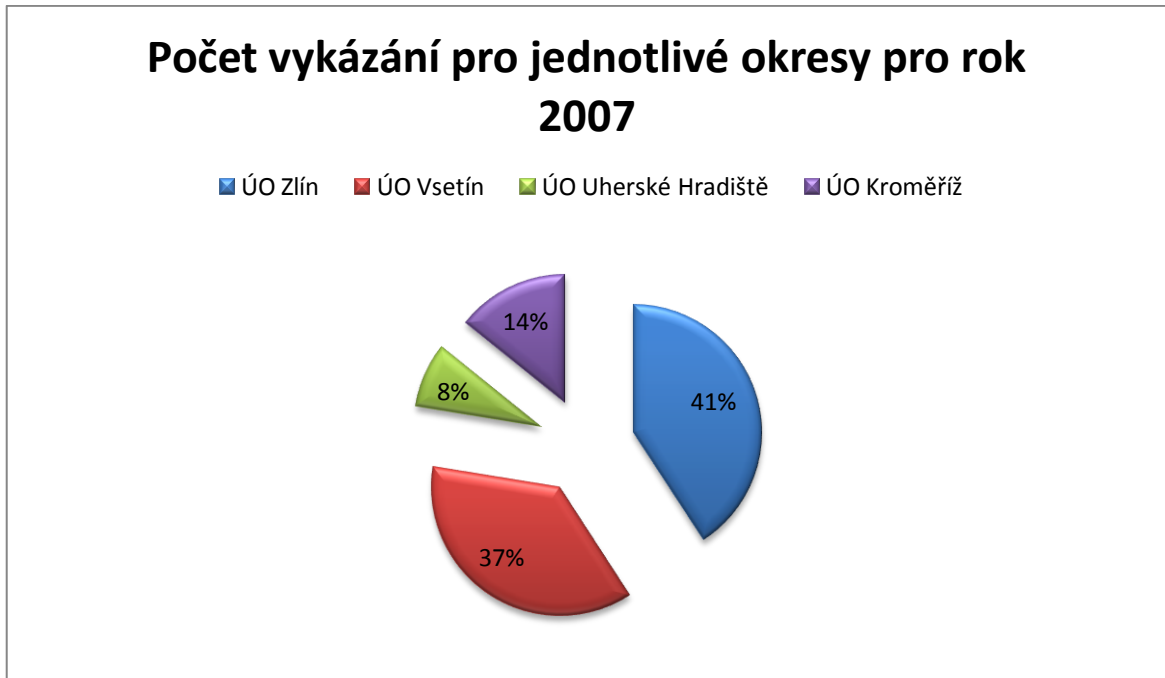
V roce 2010 je již institut vykázaní značně používanou ochranou obětí, tuto teorii potvrzuje také číselné vyjádření. V České republice hovoříme o čísle 977, což značí posun o celých 200 vykázaní v komparaci s rokem předešlým, a ve Zlínském kraji o čísle 81, jež naznačuje prudký nárůst oproti minulému roku.

Graf 4 – Počet vykázaní v roce 2010

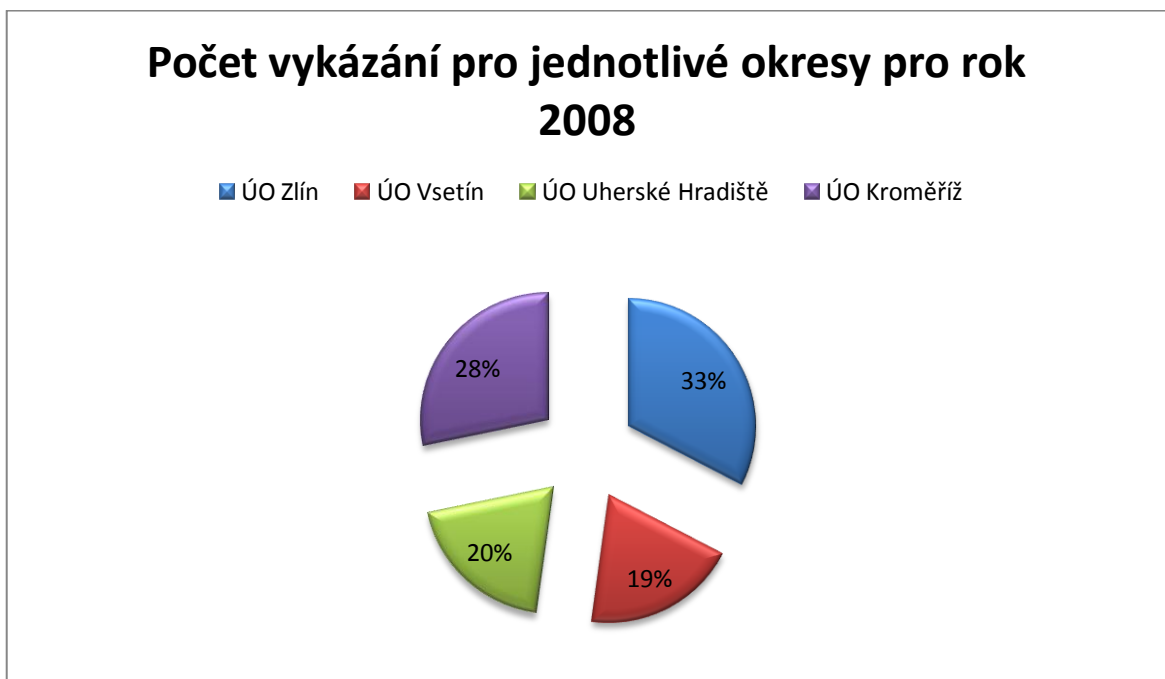
7.3 Počet vykázaní v jednotlivých okresech (2007 – 2010)

Následně zařazují rozdělení vykázaní podle jednotlivých okresů, jež rozčleňuje počty řešených vykázaní podle území, a tím uceluje představu o stavu domácího násilí podle území.

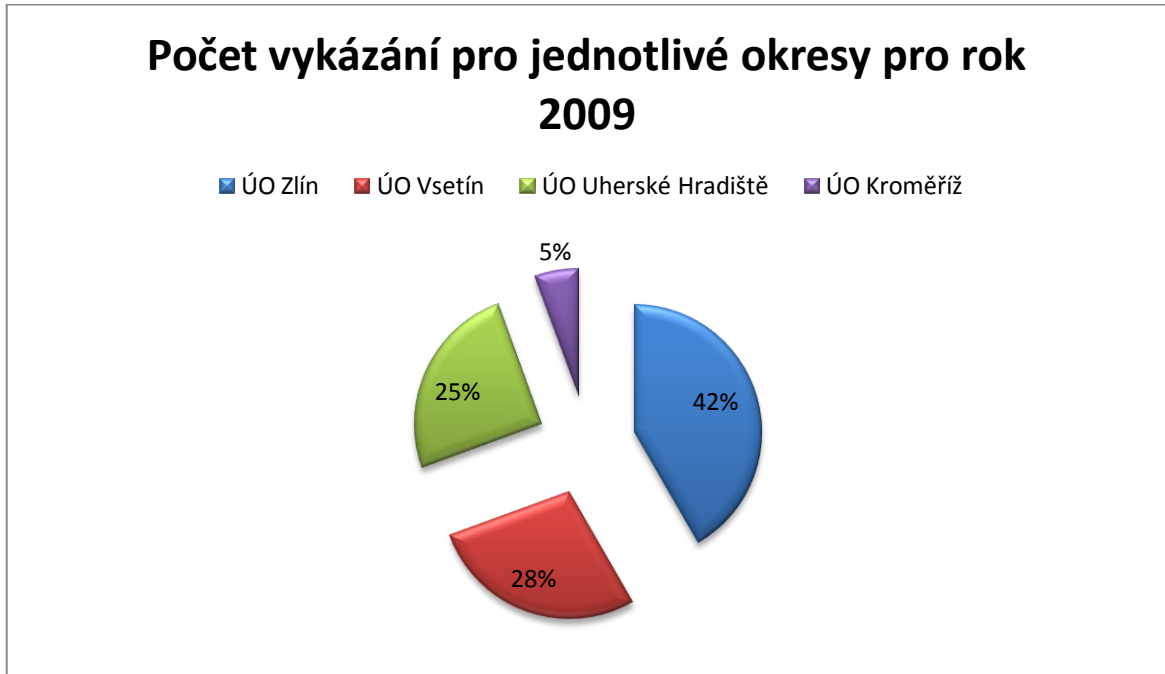
Graf 5 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2007

Z tohoto grafu je zřejmé, že nejvíce vykázaní sledujeme v okrese Zlín. Přestože můžeme konstatovat, že v číselném porovnání jsou rozlohy jednotlivých okresů, jež jsou shromážděny do jednoho celku nazývajících se kraj, totožné, nejvíce ve sledované problematice dominuje zlínský okres, jehož stav domácího násilí v tomto roce je nejmarkantnější.

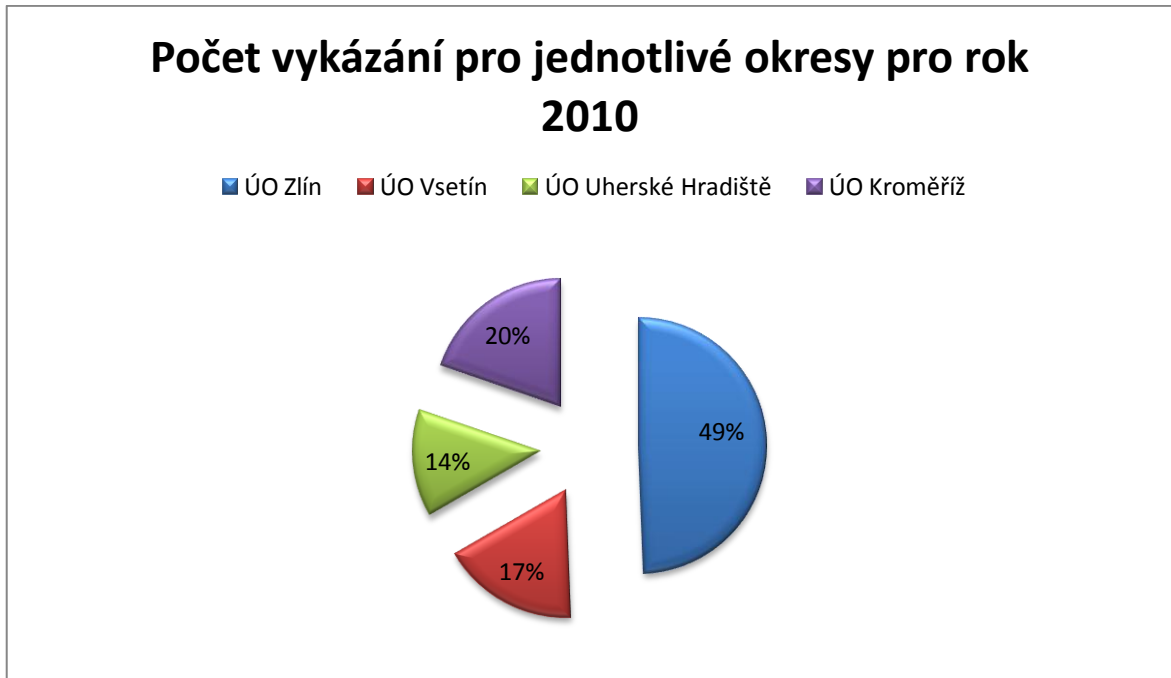
Graf 6 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2008

V tomto roce zjišťujeme, že podíl vykázaní v okresech je zhruba stejný. Pokles zaznamenává zlínský okres a také vsetínský okres. Mírný nárůst je zakreslen pro okres Kroměříž a okres Uherské Hradiště.

Graf 7 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2009

Z tohoto grafu zaměřujeme svůj pohled na okres Kroměříž, kde je patrný markantní pokles vykázaní. Jak už jsem poznamenal, tato čísla nepovažuji za korektní, spíše znační neochotu obětí a jejich okolí oznamovat překračování zákona v oblasti osobní svobody občana.

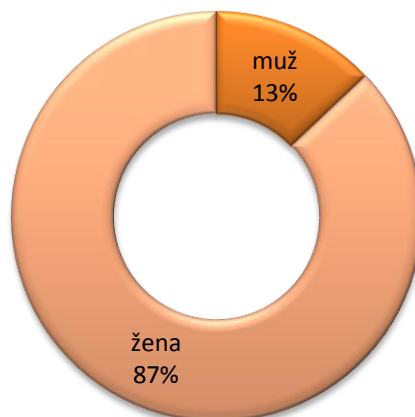
Graf 8 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2010

V roce 2010 nám vstoupil značně do popředí okres Zlín. Má spekulace tkví ve faktu, že právě zde již kolegové přišli na skutečnost, jak správně řešit otázku vykázaní. Můj osobní názor je, a to spatřuji i u sebe, že mnoho z policistů se již s vykázaním setkalo, a tedy už nemá strach ho použít i v dalších případech.

7.4 Pohlaví ohrožených osob (2007 – 2010)

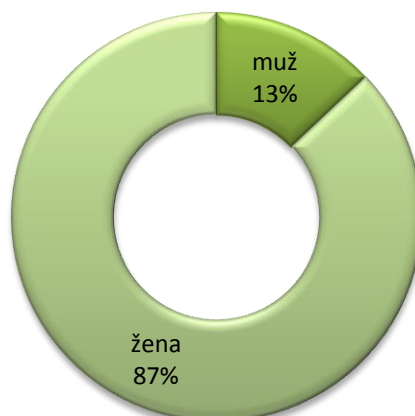
V tomto mém průzkumu vyšla vzácná shoda. Generalizovat proto můžeme fakt, že pro Zlínský kraj je typickou obětí domácího násilí právě žena. Ty případy, kdy monitorujeme jako oběť muže, tvoří pouze 13 % z celkového počtu vykázaní v daných letech. Tato skutečnost mě nepřekvapuje, sám z vlastní praxe můžu říct, že jsem se s případy domácího násilí, kde by figuroval jako oběť muž, ještě neseťkal, vždy se zatím jednalo o ženy.

Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2007

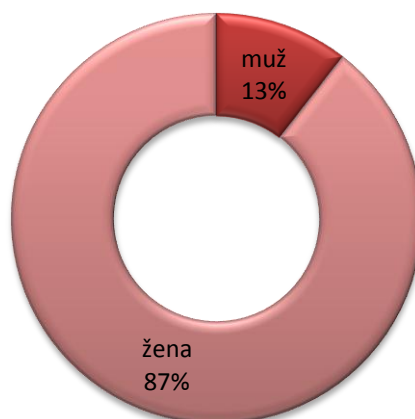
Graf 9 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2007

Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2008

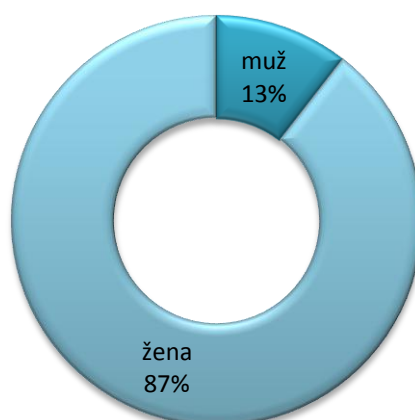
Graf 10 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2008

Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2009

Graf 11 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2009

Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2010

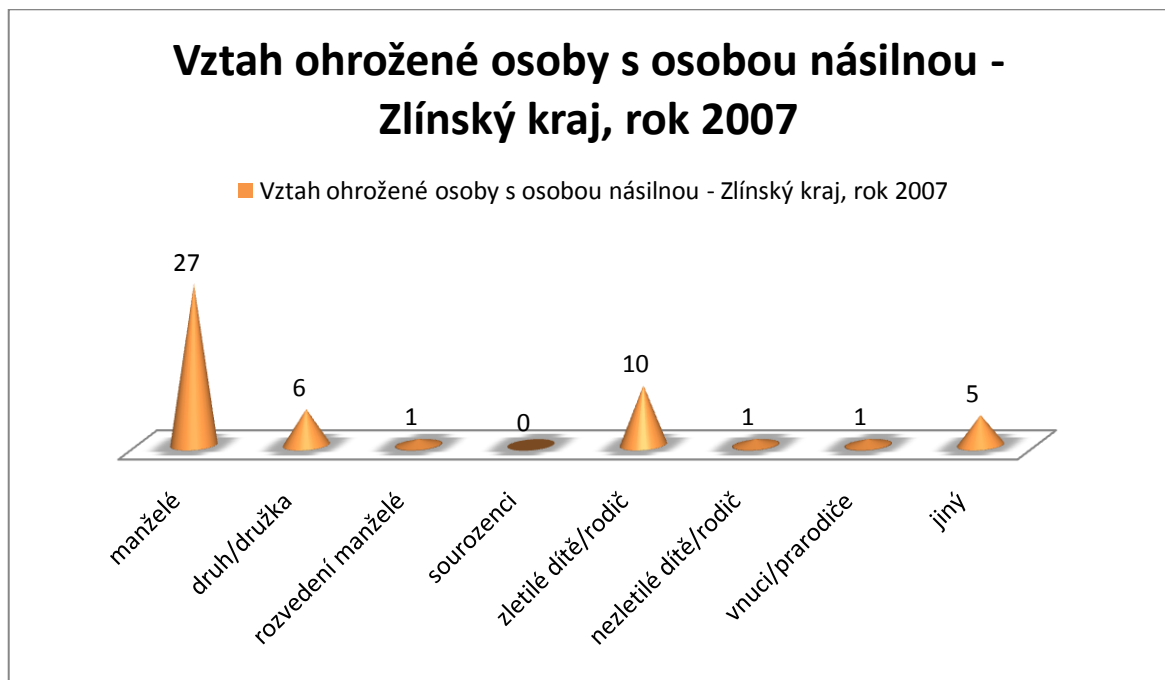

Graf 12 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2010

7.5 Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou (2007 – 2010)

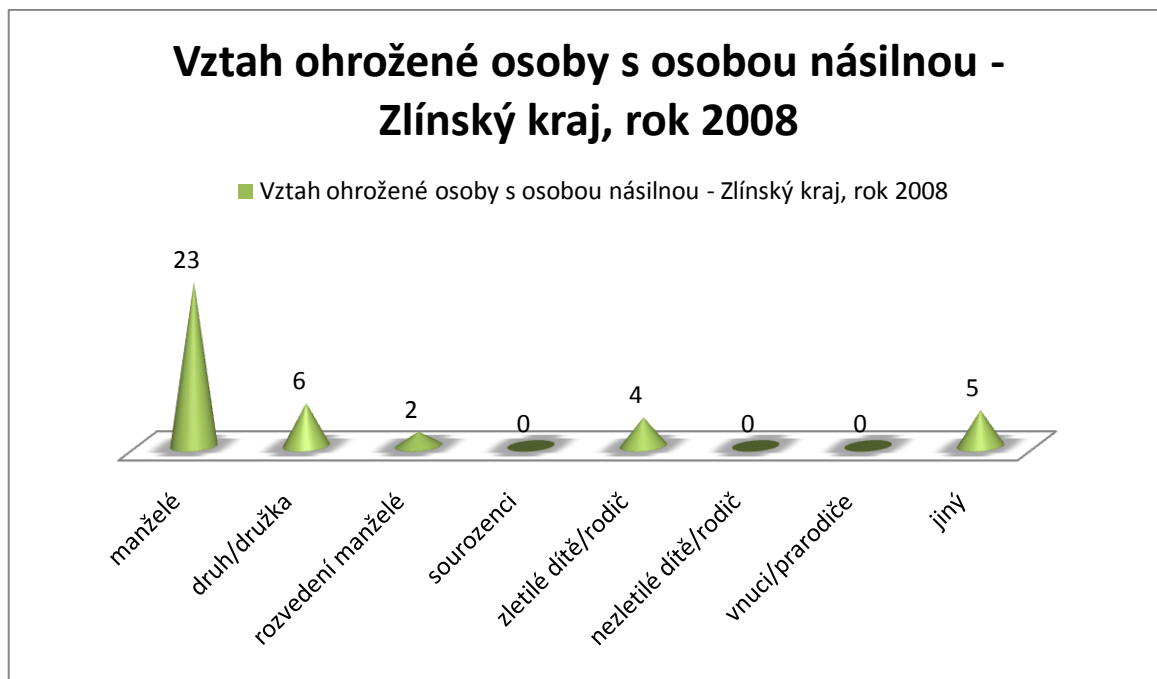
Tuto subkapitolu považuji z mého pohledu za nejzajímavější, sám jsem se chtěl dozvědět, v jakém nejčastějším poměru je oběť k násilníkovi. Samozřejmostí bylo zjištění, že oběť je v mnoha případech manželem/manželkou, ale jak vyplývá z následujících vyobrazení, ne

vždy se vykazuje manžel oběti. Může se jednat i o jinou osobu buď v pokolení přímém, nebo jiném.

Graf 13 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2007

Z mého studia mě nepřekvapil fakt, že ve Zlínském kraji se stávají oběťmi domácího násilí častěji ženy a že jsou s agresorem v manželském vztahu. Stále častěji se však setkávám s případy, kdy je domácí násilí zaznamenáno mezi osobami v takzvaném vztahu „obdobném manželství“. Co mě však doslova šokovalo, byla skutečnost, že v roce 2007 se vyskytl fenomén domácího násilí mezi zletilými dětmi a rodiči. Tak značný nárůst jsem nečekal.

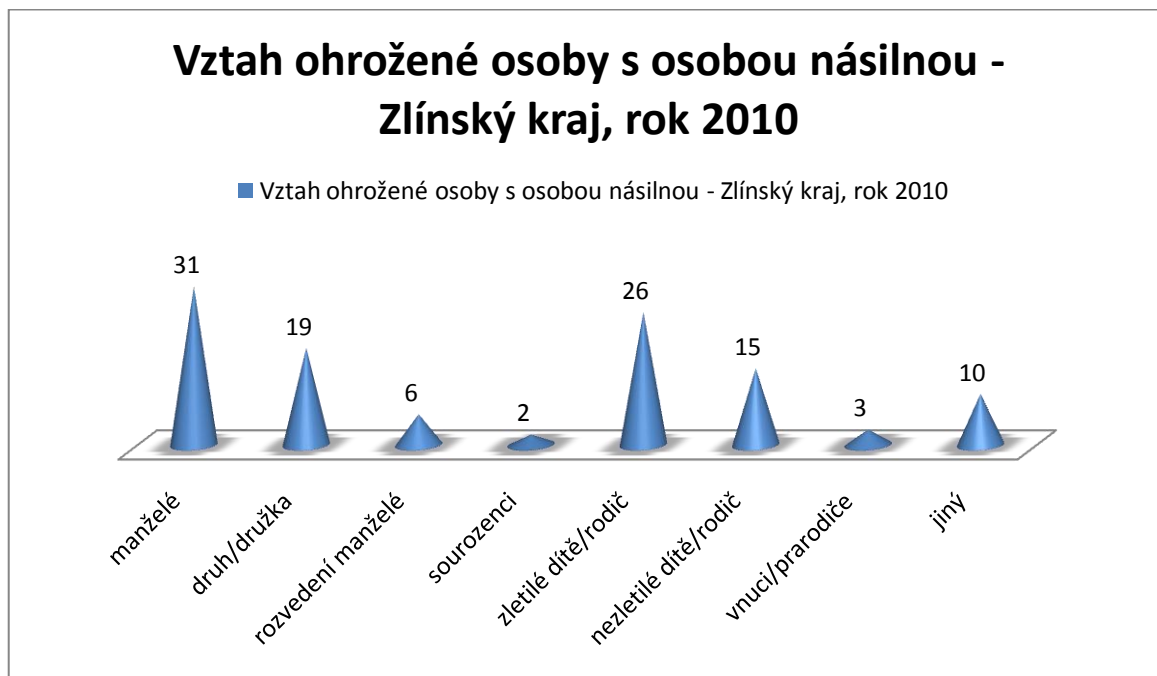
Graf 14 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2008

Z tohoto grafu je patrné, že zase do popředí vystupují manželé, druhové a také rozvedení manželé. Tato čísla mě nepřekvapila, čekal jsem vyskytnutí toho „moderního“ a mně nepochopitelného jevu, se kterým se stále častěji v novodobě nastavené společnosti setkáváme.

Graf 15 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2009

V tomto roce je značný nárůst případů ve vztahu zletilé dítě/rodič, zarazil mě také výskyt domácího násilí i ve vztahu nezletilé dítě/rodič, jež bude mít z mého pohledu jistě dopad na dětskou psychiku a na jeho vývoj.

Graf 16 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2010

Dle mého názoru je rok 2010 velmi barvitý a zajímavý z pohledu vztahu oběti k násilníkovi. Zde odhalujeme, že vykááním lze ochránit i oběti, které nejsou „manželi“. Manželství je často ze strany společnosti totiž vnímáno jako jediný vztah, který lze vykááním ochránit. V tomto roce zjišťujeme, že se domácí násilí na našem území vyskytuje i mezi sourozenci nebo mezi vnuky a prarodiči. Z tohoto grafu je patrné, že je významný nárůst i „jiného“ vztahu, který může značit nahodilé žití s osobou v nepřibuzenském vztahu, jež není často obvyklé. Jak ale zjišťujeme, nemůžeme ho opomenout, protože o své existenci dává vědět.

7.6 Zhodnocení praktické části

Po projití jednotlivých let, od kterých vstoupilo vykáání do právního povědomí občanů, cítíme jistý posun v boji s domácím násilím. Začíná se zde projevovat ustálení zmíněné podoby ochrany obětí. Tuto skutečnost můžeme připočítávat benevolenci ze strany vedoucích pozic, ale také jistému „zevšednění“ této pomoci obětem. Ze své pozice musím konstatovat, že z praxe zjišťuji kladné zpětné vazby v souvislosti s vykááním. Z lidského

pohledu jsem rád, že se právo nevinných osob na spokojený život začalo brát značně v potaz.

ZÁVĚR

Ano, s prací jsem u konce. Musím přiznat, že jsem si hodně rozšířil obzory po teoretické stránce. Ujasnil jsem si druhy domácího násilí, charakteristiky ať už oběti, nebo agresora. Od začátku mi bylo jasné, že není v mých silách zmapovat problematiku celou. Za cíl jsem si kladl spíše problematiku zarámovat tak, aby její znalost byla pro mou budoucí praxi přínosem.

Jako každý policista, mám i já v oblasti domácího násilí zkušenosti. Nejhorší však je, když jsou na scéně malé děti. Ano, profesionalita je jedna věc, ale co emoce? Což nemá policista emoce? Abych napsal pravdu, svírá se mi mnohdy srdce, když vidím oběti domácího násilí nebo když zapojím empatii a vžiji se do role matky, manželky, která má muže alkoholika a každou noc netrpělivě čeká, s jakou dorazí manžel z hospody... A co teprve strach o děti? Musí to být strašné, a to nejen pro psychiku. Člověk pod vlivem alkoholu je velmi často ještě daleko agresivnější než za normálních okolností. Je to jako začarovaný kruh. Ráno se manžel omluví a slíbí, že už to nikdy neudělá, manželka si tedy svůj odchod rozmyslí, a za nějakou dobu se to všechno opakuje. Ale kdo ten kruh přesekne? Kdo vyřeší tenhle hlavolam?

Dle mého názoru musí oběť vždycky posbírat sílu k tomu, aby agresora oznámila. Když to za ni udělá někdo jiný, měla by potom alespoň dokončit to, co už za ni rozjel někdo jiný. Setkal jsem se už několikrát s případy, kdy například sousedé ohlásili, že v noci slyší volání o pomoc. Ale co můžeme dělat, když z vedlejšího domu pravdu nikdo nepřizná? Všichni vědí, že jde o případ domácího násilí, ale když oběť takzvaně drží jazyk za zuby?

Napadá mě otázka, co se asi honí hlavou agresorovi, když ubližuje své oběti. Snad si připadá v tu chvíli jako vládce. Možná si užívá pocit, že má nad někým moc, že se z někoho slabšího stává troska před jeho očima. Je to surovost? Nebo snad bezohlednost? V každém případě je to nelidské jednání. Což je tak těžké, abychom se všichni navzájem respektovali? Což spolu nemůžeme vycházet bez konfliktů? Což nejsme všichni na jedné lodi, se stejnými právy?

Musím se zamyslet nad otázkou, co mi tato práce přinesla. Jak již jsem zmínil, určitě mi rozšířila obzory. Ale hlavně... Hlavně mě přiměla k tomu, abych začal šířit mezi veřejností určitou osvětu. Oběti domácího násilí se přece musí dozvědět, že něco není v pořádku. Musí se přece dozvědět, že mají právo žít normální, spořádaný život. Moc bych si přál, aby všichni lidé znali svá práva a věděli, na koho se v případě nutnosti obrátit. Je to jistě běh

na dlouhou trať, ale věřím, že mi zapálení vydrží. Mnoho lidí také neví, že všechno nemusí jít jen přes policii. Existuje přece plno jiných anonymních linek, které nabízí pomoc obětem domácího násilí. Každá oběť potřebuje impuls. Alespoň trošku pozvednout sebevědomí.

Nevěřím na zázraky a ani nevěřím, že zachráním 100 % obětí domácího násilí. Ale každopádně se budu moc snažit, aby se lidé dozvěděli, jaká mají práva a jak moc nás (ne)může druhý člověk omezovat. Buďme empatičtí a snažme se své blízké i známé přesvědčit k tomu, aby začali žít svůj život naplno, bez přičinění někoho, kdo z života dělá peklo na zemi. Snažme se netolerovat žádné projevy domácího násilí, vždyť přece všichni víme, že se situace nikdy nezlepší, bude vždy jen gradovat. Mějme otevřené oči a zabraňme dalším nespravedlnostem na tomto světě, bojujme proti nim...

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

BURIÁNEK, Jiří; KOVAŘÍK, Jiří; ZIMMELOVÁ, Petra. *Domácí násilí : násilí na mužích a seniorech*. Praha : Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.

CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí : Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha : Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila; MACHÁČKOVÁ, Radka; VITOUŠOVÁ, Markéta. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky : Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2008. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : Příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

Domácí násilí – záležitost nikoli soukromá : Fakta, názory, právo. Praha : Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. 94 s.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. 83 s. ISBN 80-7013-397-X.

HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha : Academia, nakladatelství věd ČR, 2002. 335 s. ISBN 80-200-0994-9.

KONRÁD, Zdeněk; BANGO, Dezider. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha : PA ČR v Praze, 2007. 60 s. ISBN 978-80-7251-241-6.

KOUBOVÁ, Eva; VITOUŠOVÁ, Petra. *Násilí v rodině : Informace pro oběti násilí, sociální pracovníky, policisty a veřejnost*. Praha : Bílý kruh bezpečí za podpory Ministerstva zdravotnictví, 1995. 10 s.

MARTINKOVÁ, Milada; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. 193 s. ISBN 80-86008-98-3.

MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha : Portál, s. r. o., 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.

PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha : TRITON, 2004. 226 s. ISBN 80-7254-593-0.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. Praha : Eurounion s. r. o., 1996. 134 s. ISBN 80-85858-30-4.

SZCZEPANIKOVÁ, Alice; ŽÁKOVÁ, Martina; LANGHANSOVÁ, Hana. *Jak jednat v případech domácího násilí? : Praktická doporučení pro příslušníky/příslušnice Policie ČR*. Brno : Liga lidských práv, 2004. 24 s. ISBN 80-239-2207-6.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2004. 15 s. ISBN 80-247-0586-9.

VOŇKOVÁ, Jiřina; HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : ProFem, 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1.

WWW stránky – elektronické monografie

Bílý kruh bezpečí [online]. 2007 [cit. 2010-12-11]. Domácí násilí – Domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/r69>>.

Bílý kruh bezpečí [online]. 21.4.2007 [cit. 2011-02-02]. Kampaň Bílá stužka – Muži proti násilí na ženách a dětech. Dostupné z WWW:

<<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prevence/kampan-bila-stuzka-muzi-proti-nasili-na-zenach-a-detech/r219>>.

DONA linka [online]. 2007 [cit. 2010-12-28]. Pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Dostupné z WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348>.

KLIMENTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí na seniorech : Jizvy na těle i na duši, které nejsou vidět* [online]. 18. 1. 2011 [cit. 2011-02-23]. Kontakty pro pomoc. Dostupné z WWW: <<http://domaci-nasili-seniori.sije.cz/kontakty.php>>.

MLČOCH, Zbyněk. *MUDr. Zbyněk Mlčoch* [online]. 2008 [cit. 2010-12-12]. Domácí násilí a fyzické týrání mezi partnery, kde hledat pomoc? Dostupné z WWW: <http://www.zbynekmlcoch.cz/info/krize_rozvod/domaci_nasili_a_fyzicke_tyrani_mezi_partnery_kde_hledat_pomoc_.html>.

R O S A občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám [online]. 2003 [cit. 2010-12-12]. Mýty o domácím násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>>.

Zařízení sociální intervence Kladno [online]. 2011 [cit. 2011-04-27]. Domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.zsi-kladno.cz/index.php?nid=4162&lid=CZ&oid=1766306>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Publikováno v brožuře Násilí v rodině, vydáno Bílým kruhem bezpečí..... 16

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Přehled počtu vykázání v rámci krajů pro rok 2010.....	76
Tabulka 2 – Vykázání v České republice – porovnání vývoje v letech 2007 – 2010.....	76

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Počet vykázaní v roce 2007	54
Graf 2 – Počet vykázaní v roce 2008	55
Graf 3 – Počet vykázaní v roce 2009	55
Graf 4 – Počet vykázaní v roce 2010	56
Graf 5 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2007	57
Graf 6 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2008	57
Graf 7 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2009	58
Graf 8 – Počet vykázaní pro jednotlivé okresy pro rok 2010	59
Graf 9 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2007	60
Graf 10 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2008	60
Graf 11 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2009	61
Graf 12 – Pohlaví ohrožených osob ve Zlínském kraji pro rok 2010	61
Graf 13 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2007	62
Graf 14 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2008	63
Graf 15 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2009	63
Graf 16 – Vztah ohrožené osoby s osobou násilnou – Zlínský kraj, rok 2010	64
Graf 17 – Vykázání v České republice – 2010	77
Graf 18 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2007	78
Graf 19 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2008	79
Graf 20 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2009	79
Graf 21 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2010	80
Graf 22 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2007	80
Graf 23 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2008	81
Graf 24 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2009	81
Graf 25 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2010	82
Graf 26 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2007	82
Graf 27 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2008	83
Graf 28 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2009	83

Graf 29 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2010.....	84
Graf 30 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2007	84
Graf 31 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2008	85
Graf 32 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2009	85
Graf 33 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2010	86
Graf 34 – Počty opakovaných vykázání – 2007	86
Graf 35 – Počty opakovaných vykázání – 2008	87
Graf 36 – Počty opakovaných vykázání – 2009	87
Graf 37 – Počty opakovaných vykázání – 2010	88
Graf 38 – Věk násilných osob ve Zlínském kraji – 2009	89
Graf 39 – Věk násilných osob ve Zlínském kraji – 2010	90

SEZNAM PŘÍLOH

- P1 Statistické vyjádření vykázaní v rámci jednotlivých krajů
- P2 Zmapování počtu vykázaní řešených v obvodních odděleních Zlínského kraje
- P3 Počty opakovaných vykázaní
- P4 Věkové nuance násilníků domácího násilí

Příloha PI: statistické vyjádření vykázání v rámci jednotlivých krajů

Pro ucelenou představu, jak si Česká republika vede v oblasti vykázání za minulý rok, jsem vyzískal informace, jež mi poskytly pracovnice v Intervenčním centru Zlín. Z této statistiky je patrné, že například Moravskoslezský kraj nekompromisně řeší otázku vykázání. Z dosažených hodnot z minulého roku se dostavuje pocit, že statut vykázání již plní funkci, pro kterou zde byl vytyčen. Bílý kruh bezpečí zaznamenává data v rámci celé České republiky, níže uvádím data, jež mi byla poskytnuta v součinnosti s Bílým kruhem bezpečí. Tuto tabulku jsem zde zakomponoval z důvodu lepší orientace v problematice, jedná se o rok 2010. Bílý kruh bezpečí vykázání předkládá v rámci jednotlivých měsíců.

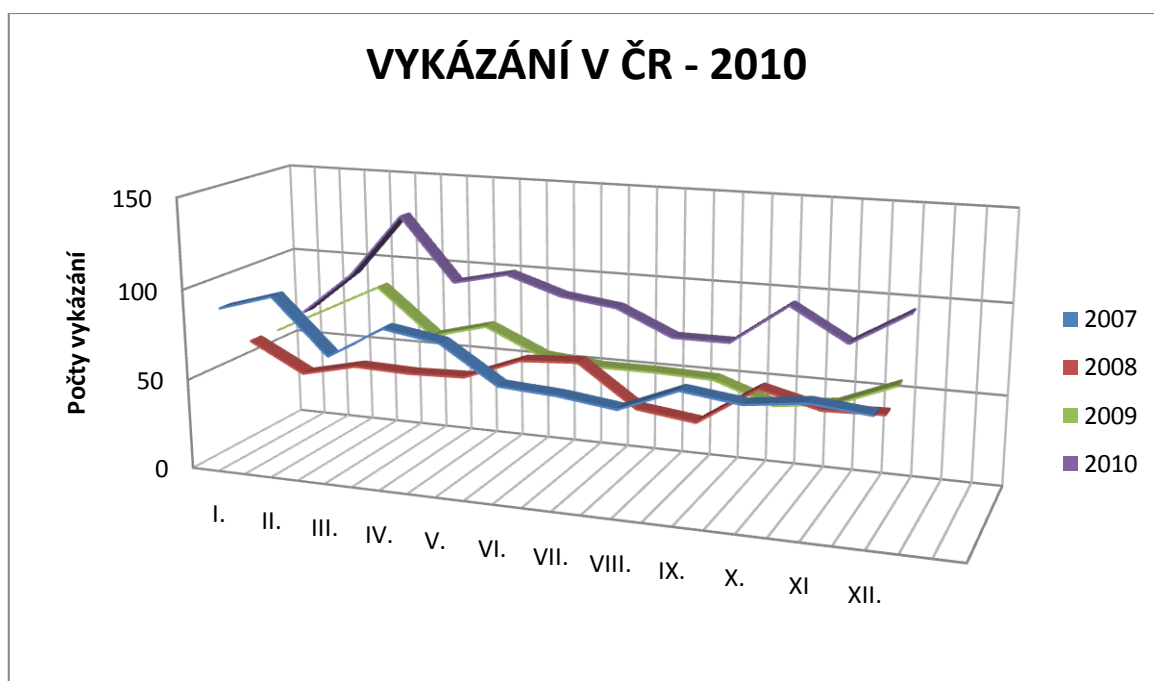
PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ V RÁMCI KRAJŮ PRO ROK 2010														
KRAJ	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	CELKEM	MĚSÍČNÍ PRŮMĚR
JIHOČESKÝ	3	5	16	9	7	9	6	6	4	5	5	9	84	7
JIHOMORAVSKÝ	9	9	6	9	11	7	5	4	1	12	3	11	87	7,25
KARLOVARSKÝ	3	4	7	4	13	3	10	9	7	2	10	7	79	6,6
KRALOVEHRADECKÝ	0	3	1	4	5	8	8	3	3	2	3	4	45	3,75
LIBERECKÝ	4	3	9	2	5	3	5	5	7	7	5	7	62	5,1
MORAVSKOSLEZSKÝ	7	14	14	5	13	8	11	8	6	6	6	10	108	9
OLOMOUCKÝ	1	3	6	7	7	8	8	2	6	8	2	3	61	5,1
PARDUBICKÝ	2	12	12	11	7	5	3	5	6	4	4	2	73	6
PLZEŇSKÝ	3	3	4	5	0	3	2	1	1	2	2	1	27	2,25
PRAŽSKÝ	6	13	16	14	7	6	5	6	6	11	7	7	104	8,7
STŘEDOČESKÝ	6	3	5	8	8	11	4	5	3	5	1	5	64	5,3
ÚSTECKÝ	15	10	21	4	8	9	9	7	12	11	18	9	133	11
VYSOČINA	4	7	6	6	2	3	3	5	2	6	3	4	51	4,24
ZLÍNSKÝ	4	3	6	4	6	6	5	4	7	13	7	16	81	6,75
CELKEM	67	92	128	92	99	89	85	71	71	94	76	95	1058	88,25

Tabulka 1 – Přehled počtu vykázání v rámci krajů pro rok 2010

Dále se zaměřuji na provedení jisté exkurze do let 2007 – 2010, jež zhodnocuje kvalitu práce policistů v oblasti potírání domácího násilí.

VYKÁZÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE – POROVNÁNÍ VÝVOJE V LETECH 2007 – 2010														
MĚSÍC	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	CELKEM	PRŮMĚR
ROK														
2007	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862	72
2008	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679	56
2009	63	78	93	68	76	62	59	59	58	47	51	64	778	65
2010	67	92	128	92	99	89	85	71	71	94	76	95	1059	88

Tabulka 2 – Vykázání v České republice – porovnání vývoje v letech 2007 – 2010

Graf 17 – Vykázání v České republice – 2010

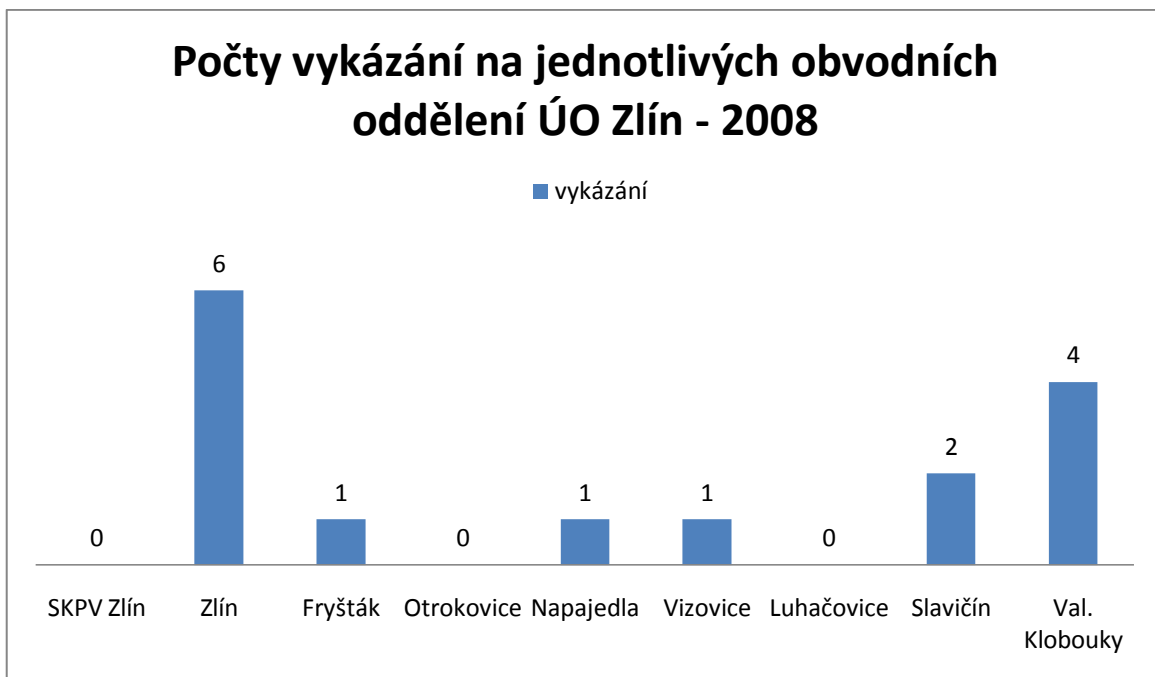
Jak už bylo konstatováno v úvodu a z tohoto grafu je zřejmé, rok 2010 je významným průlomem v počtu vykázání.

Příloha P2: Zmapování počtu vykázaní řešených v jednotlivých obvodních odděleních Zlínského kraje

Dále uvádím počty vykázaní v jednotlivých obvodních odděleních v daných letech. Zařazení této přílohy jsem považoval za vhodné z toho důvodu, že případy, které jsem sám řešil institutem vykázaní, jsou zde zainteresovány. Tato příloha je vložena z mého zájmu být informován o výsledcích boje proti násilí v rodině. Získaná data jsou součástí statistik Intervenčního centra Zlín, s nímž jsem spolupracoval na tvorbě tohoto přehledu.

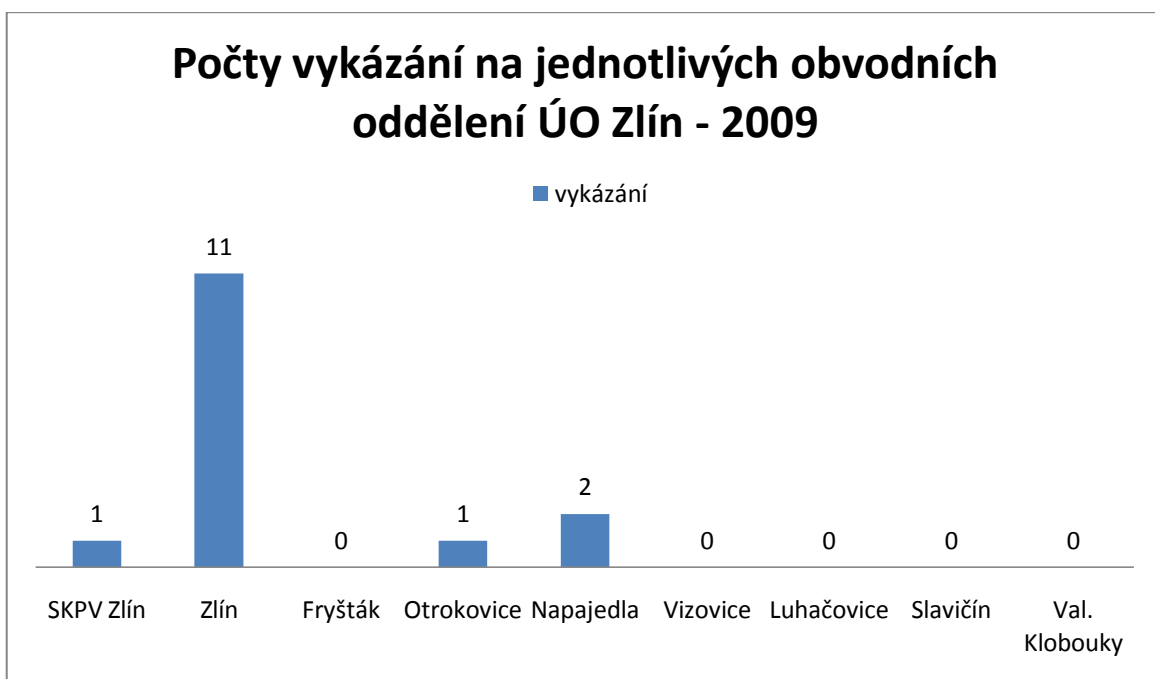

Graf 18 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2007

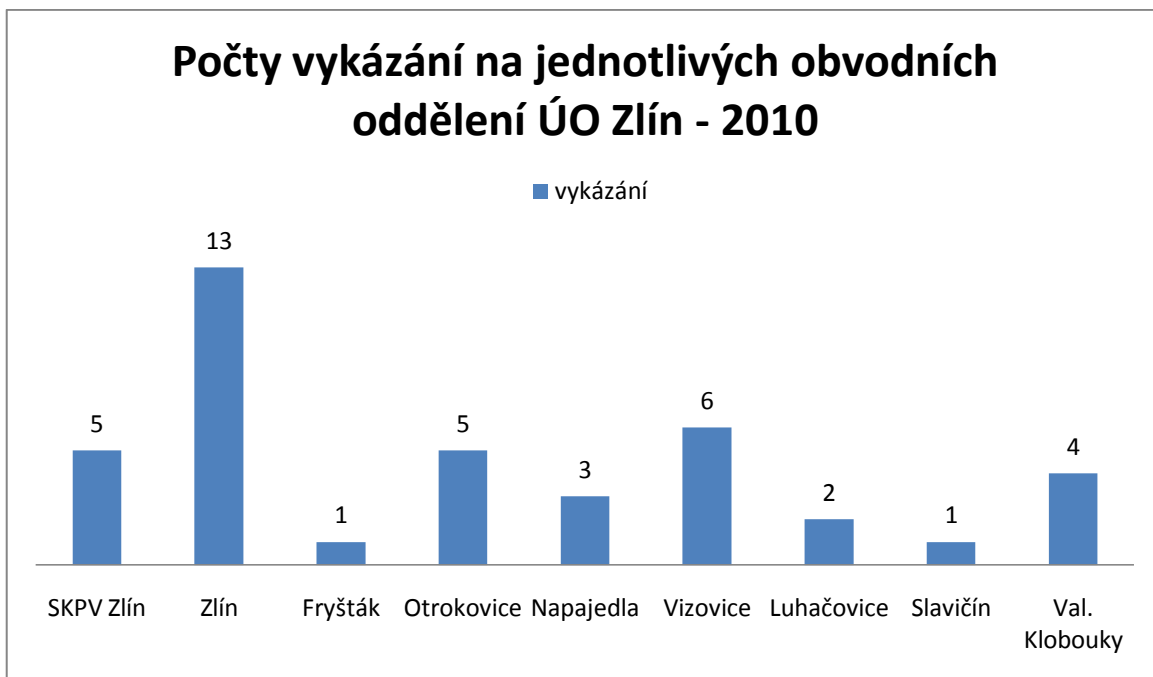

Graf 19 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2008

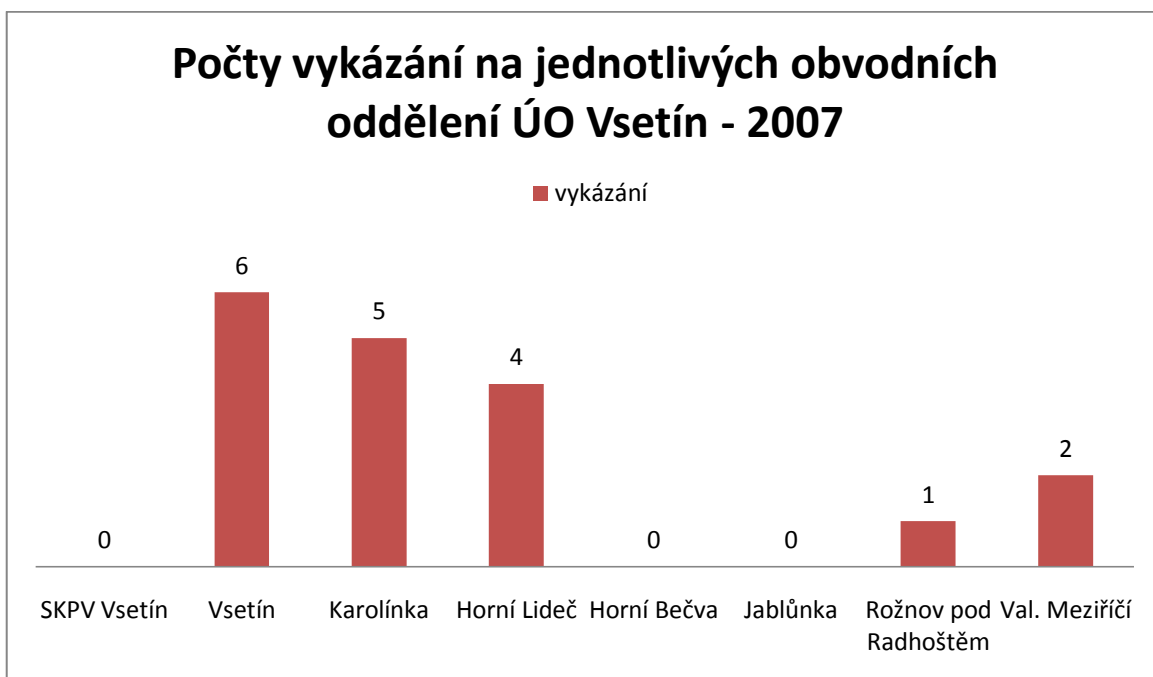
Statistiky jsem dělil podle jednotlivých územních útvarů jež odpovídají okresům Policie, do nichž jednotlivá oddělení spadají.

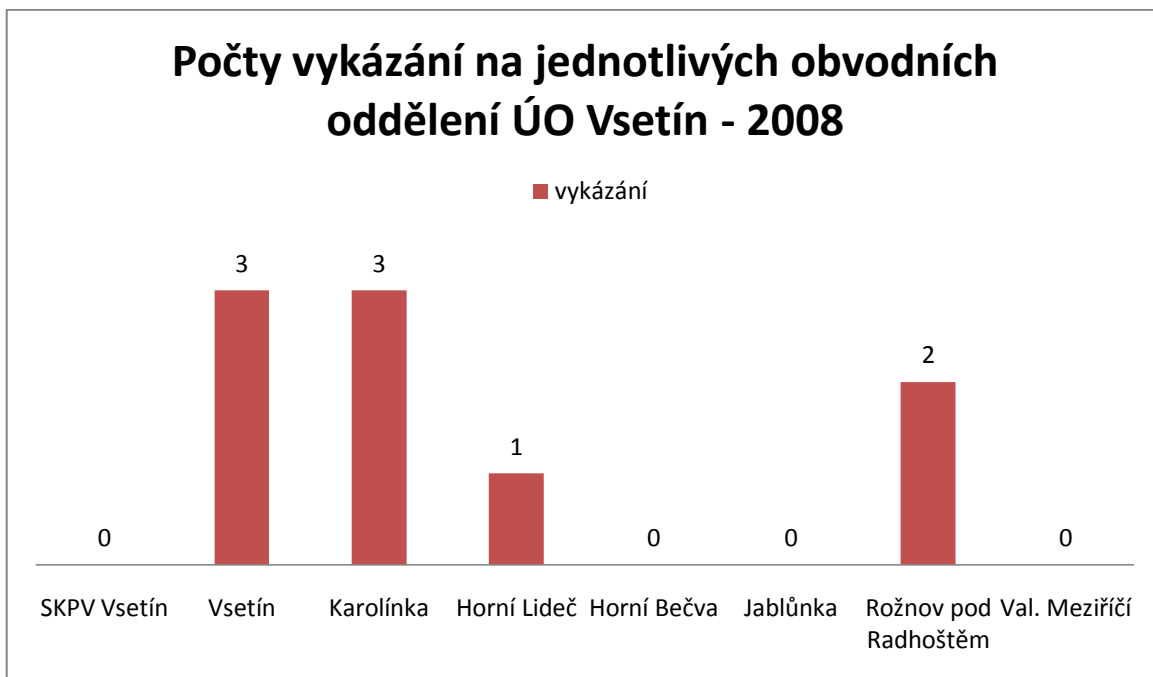
Graf 20 – Počty vykázání na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2009

Graf 21 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Zlín – 2010

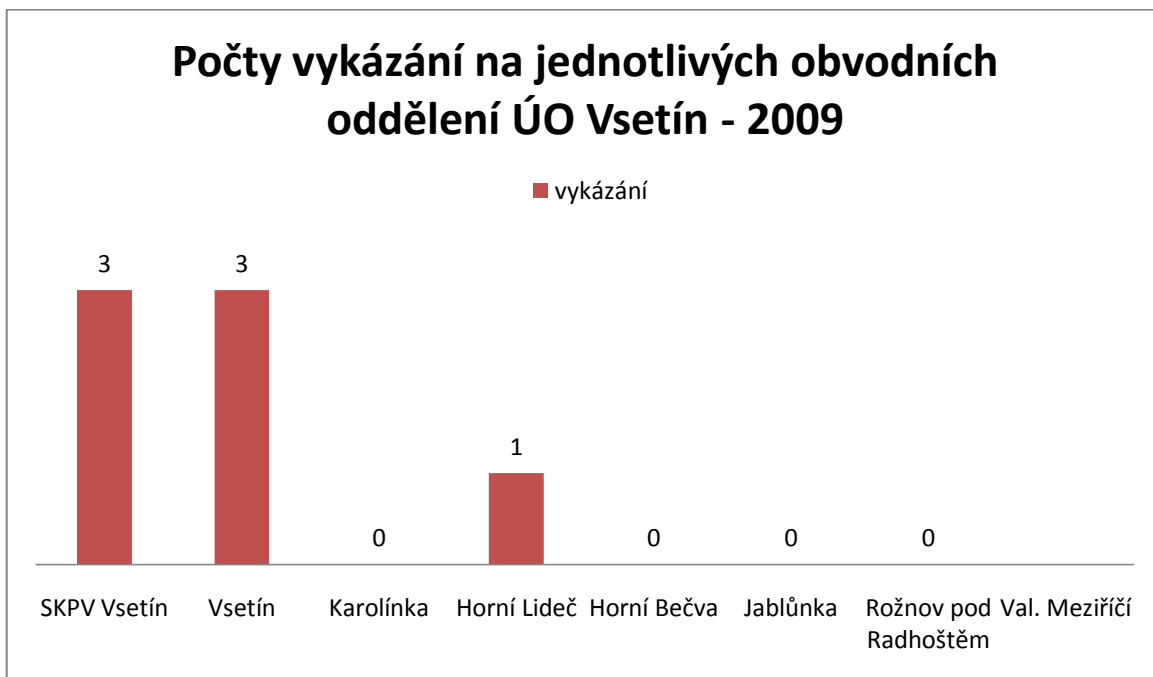

Graf 22 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2007

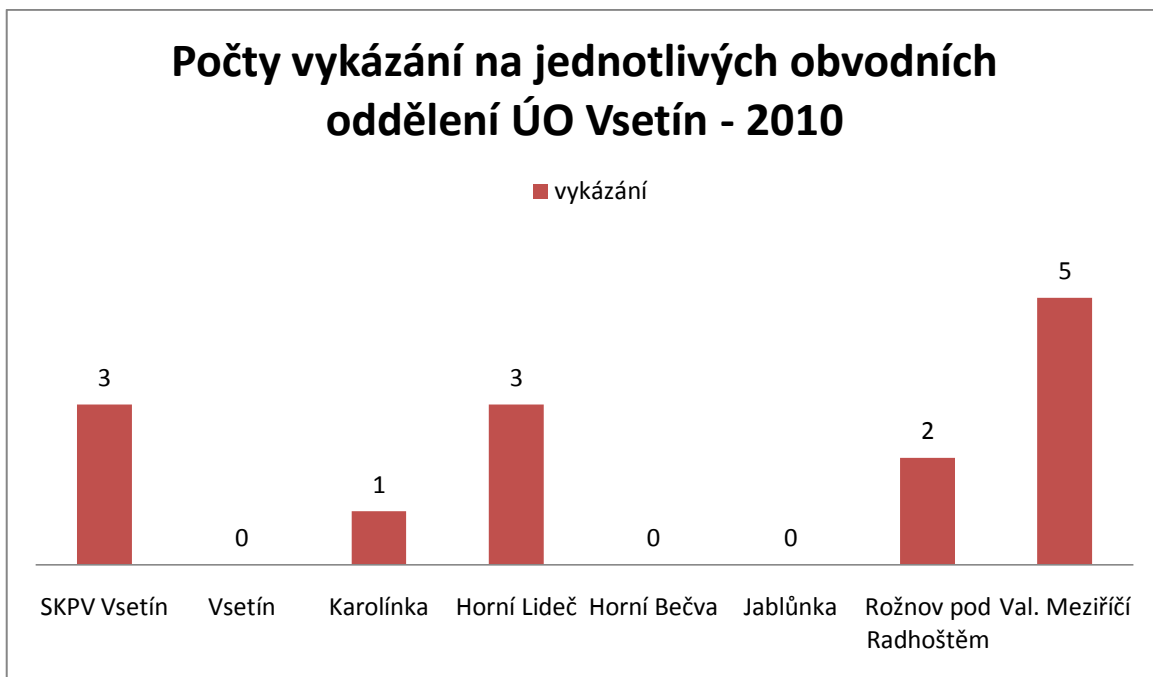

Graf 23 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2008

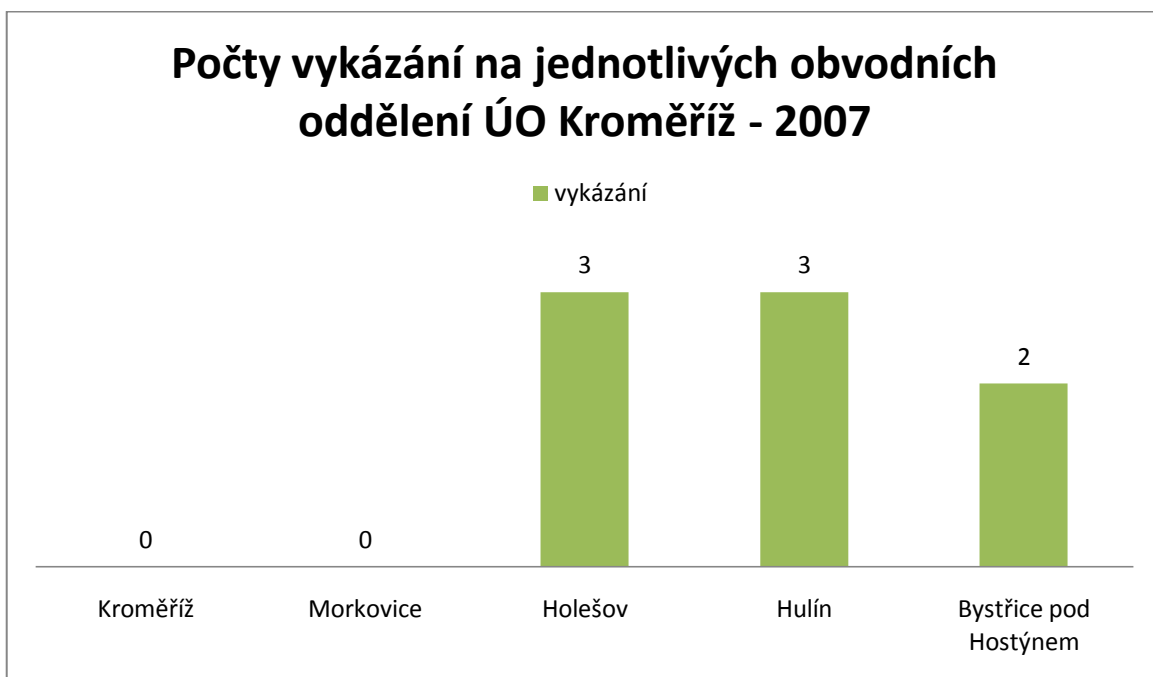
Jsem služebně zařazen pod obvodní oddělení Horní Lideč. Přestože jsme oddělení rozlohou malé, přesto i zde se setkáváme s institutem vykázaní, jež aplikujeme na případy nám dobře známé, kde máme prioritu ochránit oběti domácího násilí a zamezit možnému dokonání trestného činu.

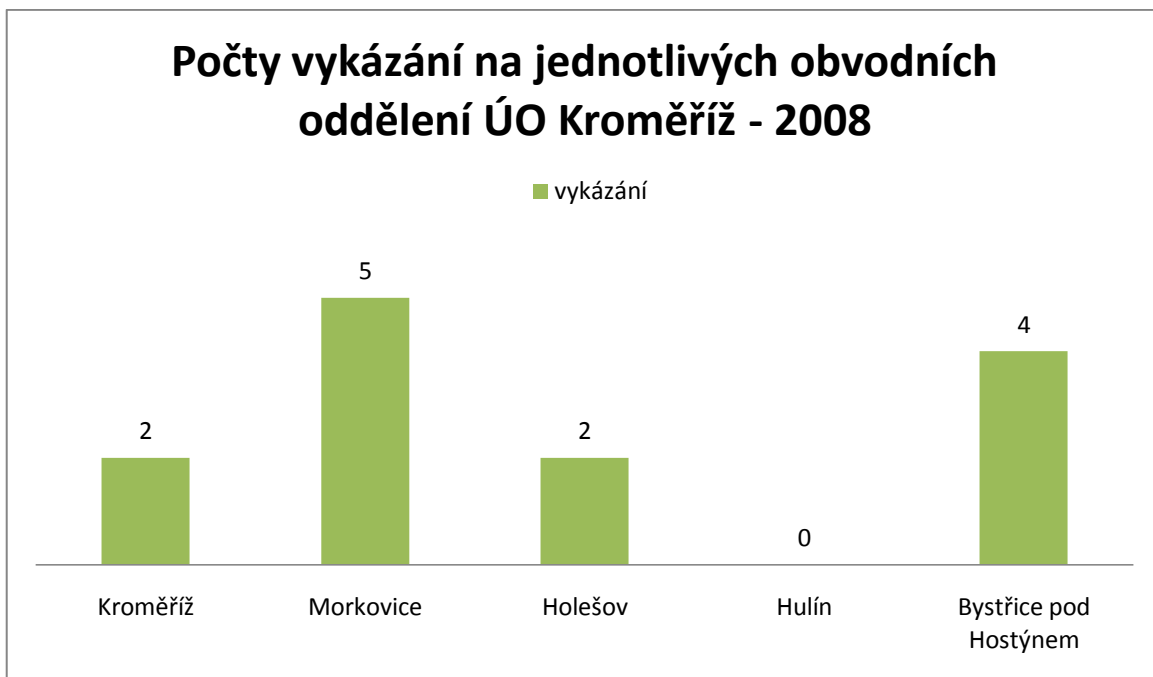
Graf 24 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2009

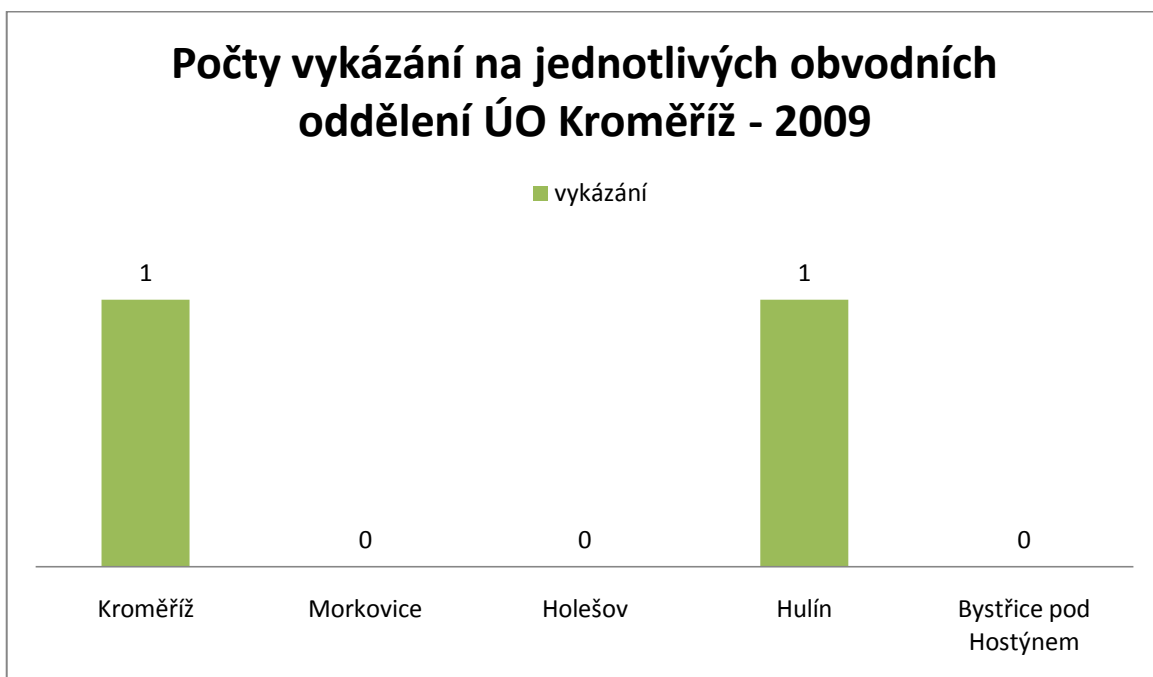
Graf 25 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Vsetín – 2010

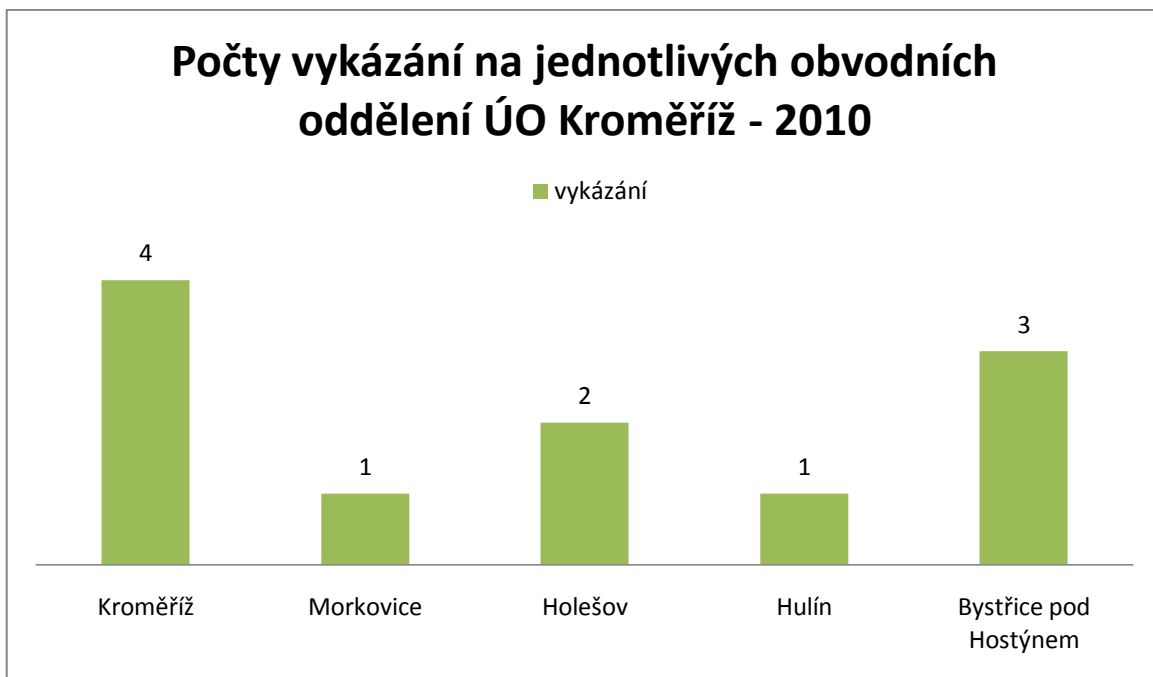
Graf 26 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2007

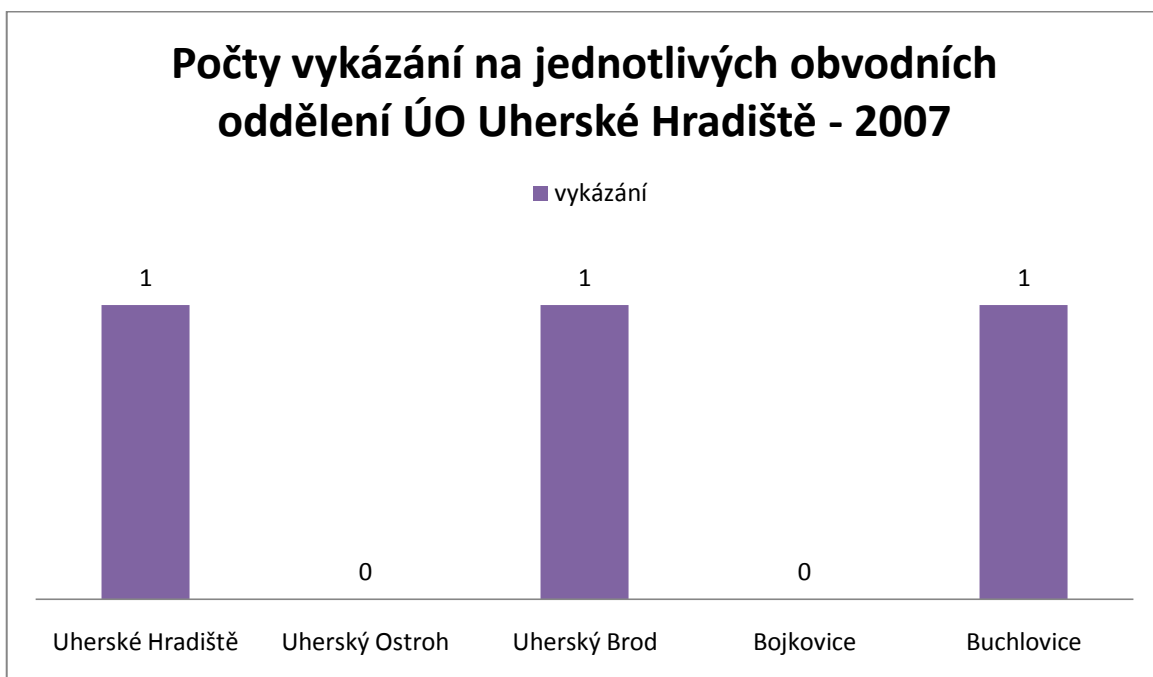
Graf 27 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2008

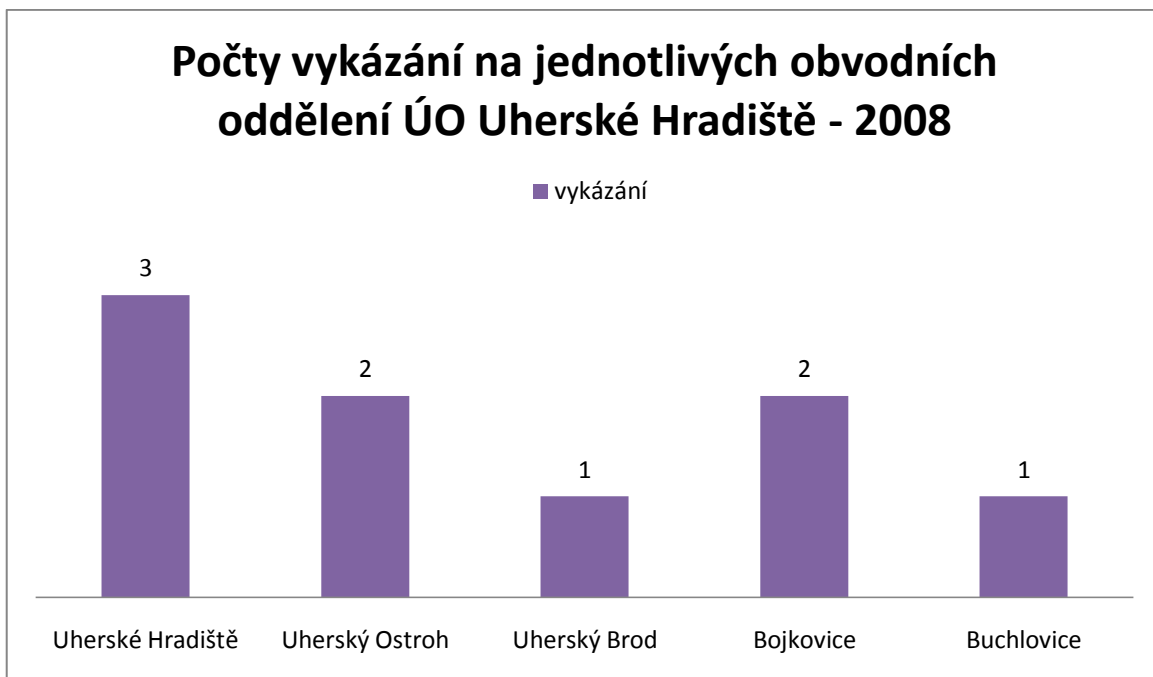
Graf 28 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2009

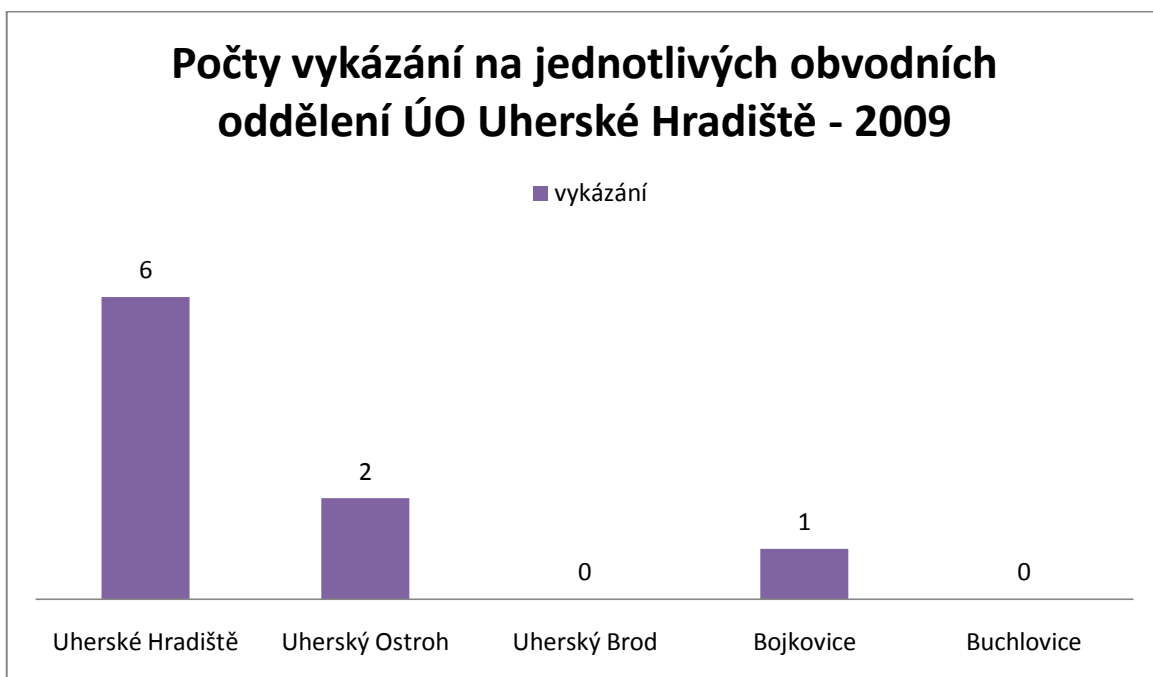
Graf 29 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Kroměříž – 2010

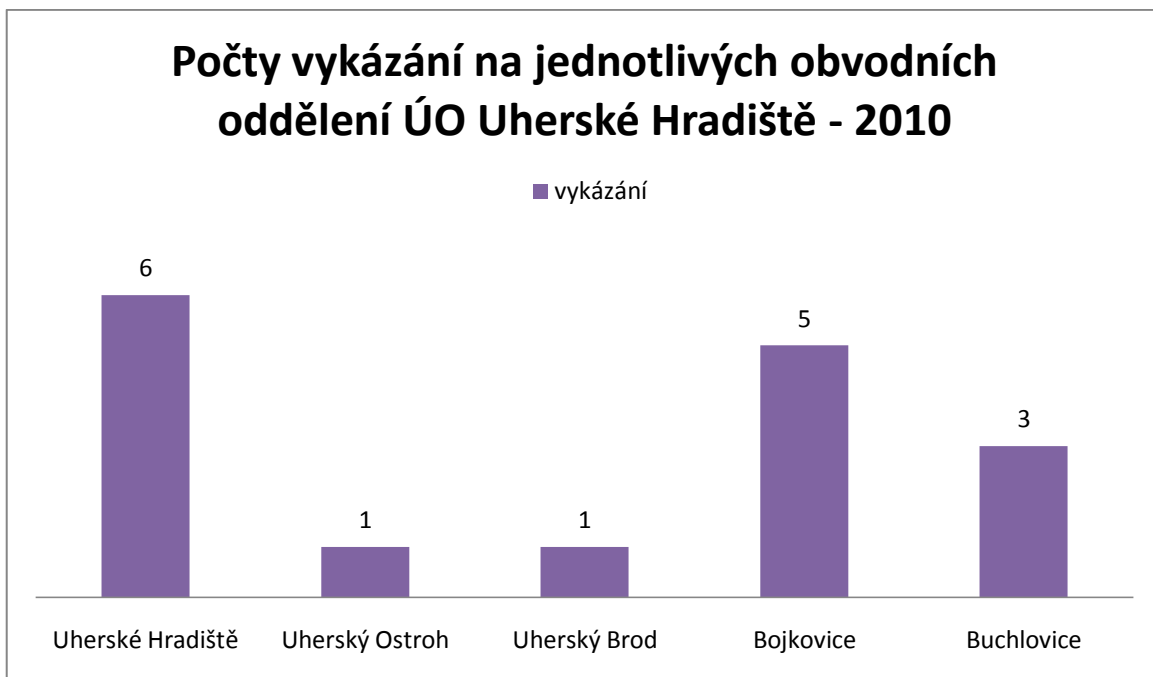
Graf 30 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2007

Graf 31 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2008

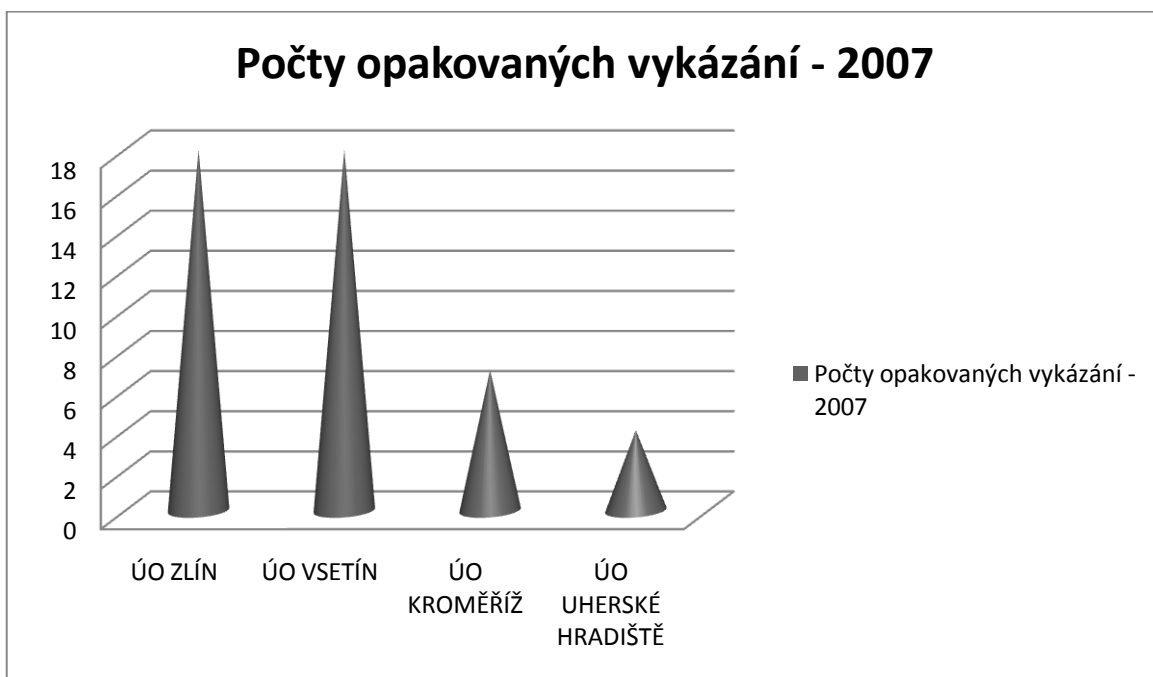
Graf 32 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2009

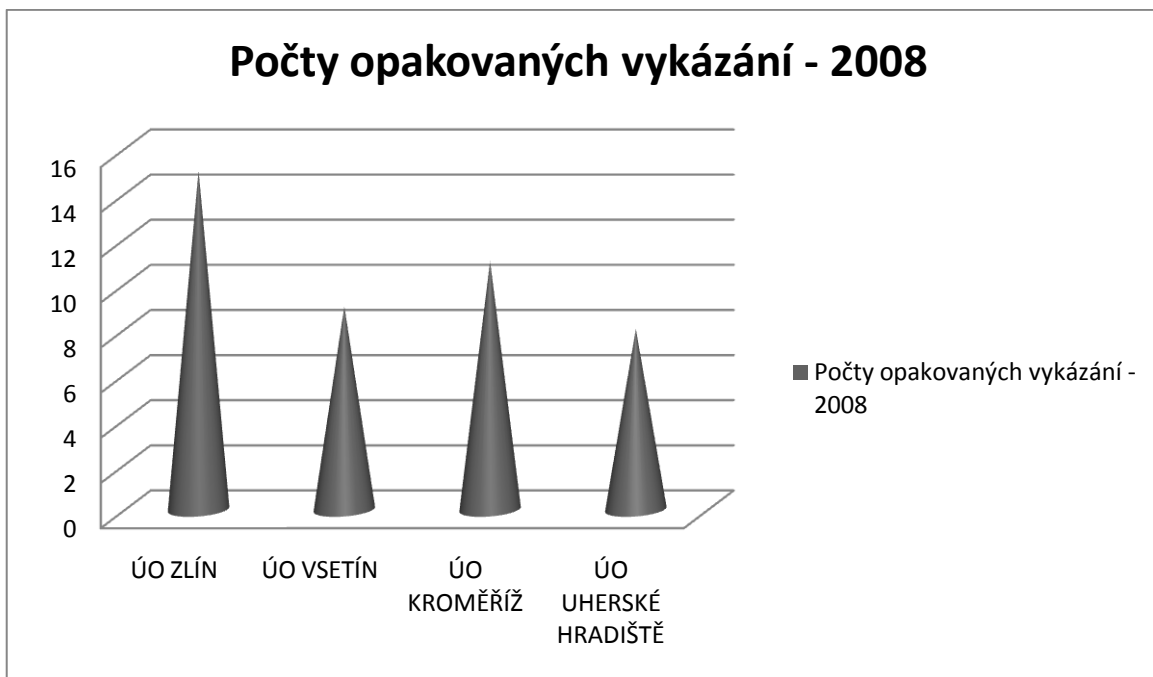
Graf 33 – Počty vykázaní na jednotlivých obvodních odděleních ÚO Uherské Hradiště – 2010

Příloha P3: Počty opakovaných vykázaní

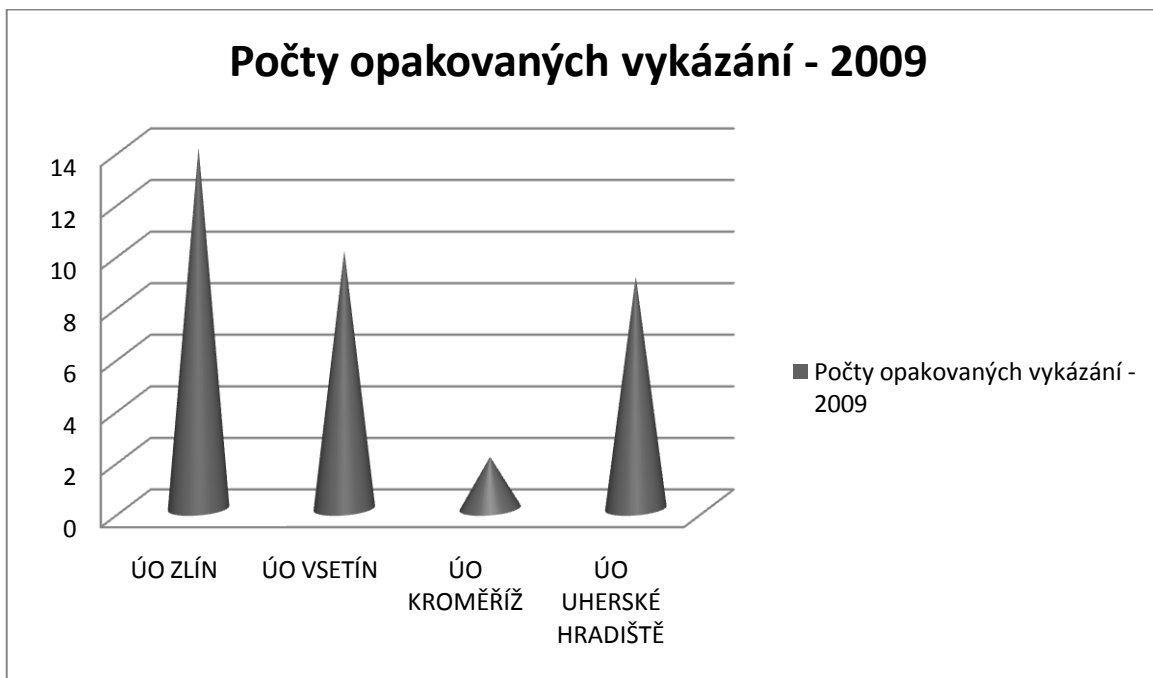
Tyto statistiky jsem zde zařadil z důvodu usazení problematiky do rámcové představy. Stejně jak tomu bylo u praktické části, i tyto údaje jsem získal od pracovníků Intervenčního centra Zlín.

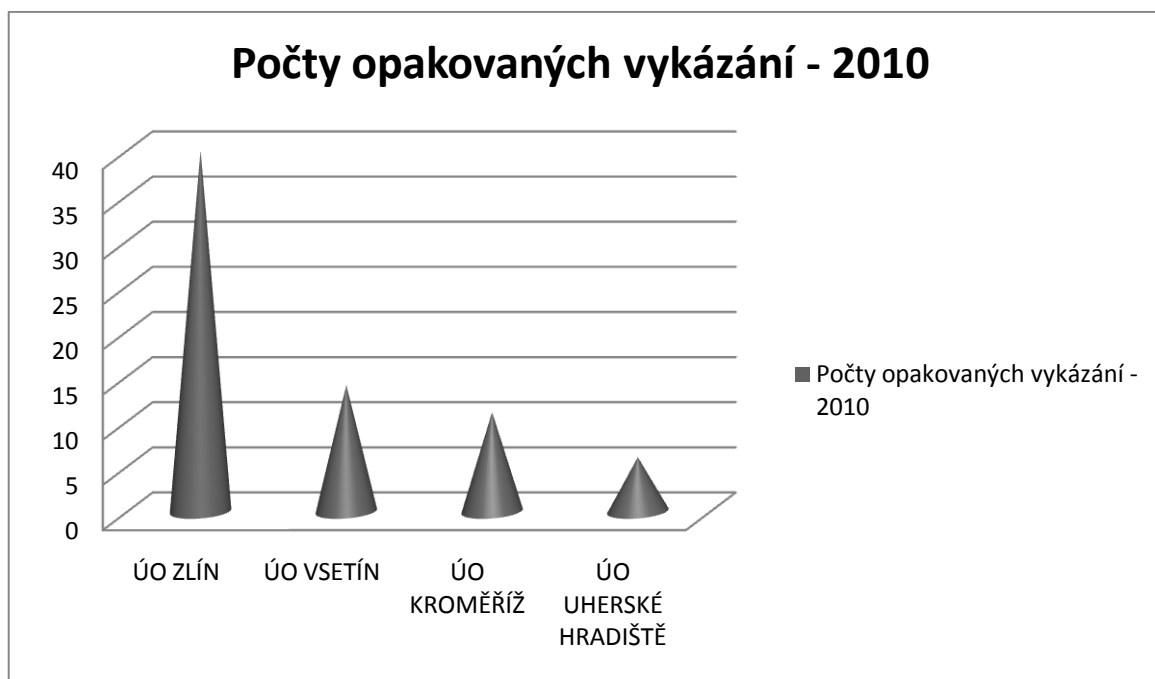
Graf 34 – Počty opakovaných vykázaní – 2007

Graf 35 – Počty opakovaných vykázání – 2008

Graf 36 – Počty opakovaných vykázání – 2009

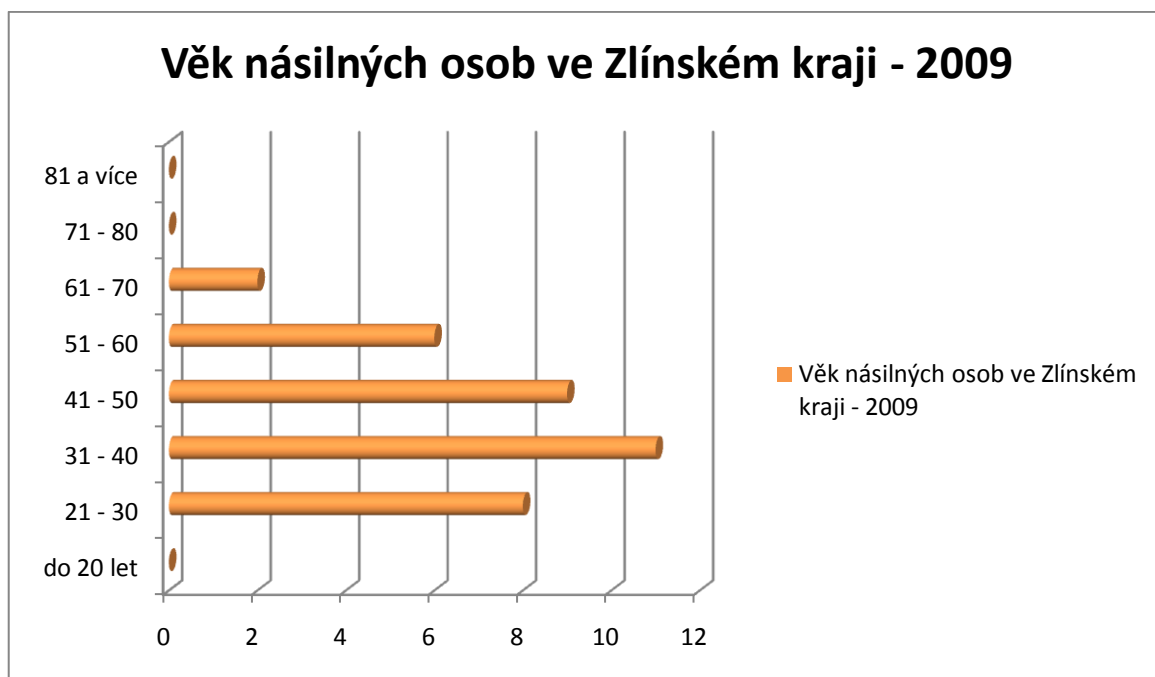

Graf 37 – Počty opakovaných vykázání – 2010

Příloha P4: Věkové nuance násilníků domácího násilí⁴⁹

Následně zařazuji i řešení otázky věku násilných osob v souvislosti s domácím násilím. Jak vyplývá s prvního grafu, násilník ve Zlínském kraji má nejčastěji od 21 do 70 let, což je značné životní období. Zde vidíme, že ve většině případů má násilník od 31 – 40 let. Dle mého názoru je to období, kdy násilník v mnoha případech upadá do stereotypu. Má mnohdy založenou rodinu, jistou práci, zařízené bydlení a soustředí svou pozornost do sobeckých představ o běžném soužití lidí pod vlivem agrese.

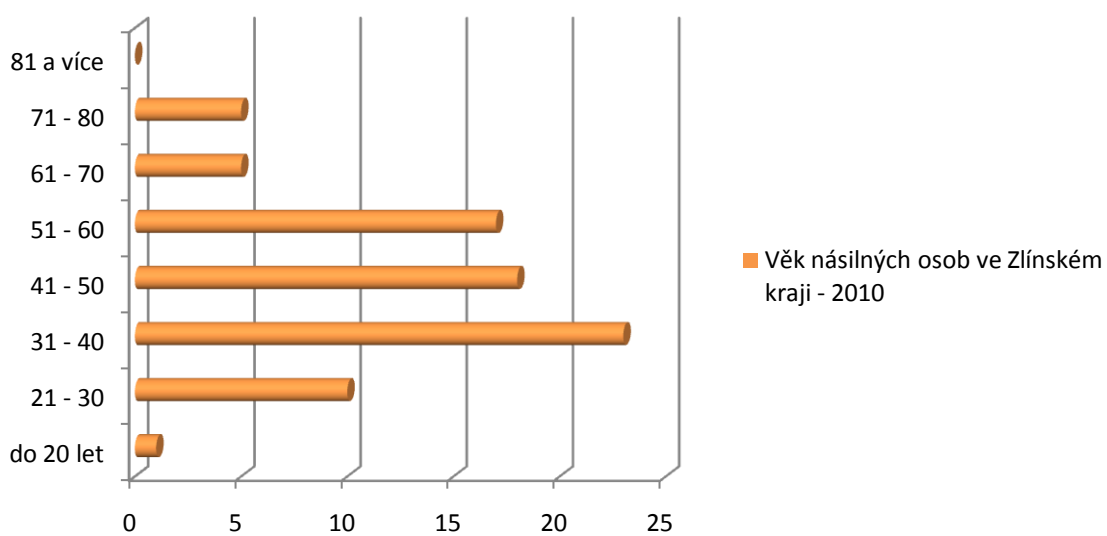
⁴⁹ Pozn.: Tento údaj se začal zpracovávat až od roku 2009.

Graf 38 – Věk násilných osob ve Zlínském kraji – 2009

Z níže uvedeného grafu, je patrné, že zde vstoupily i hodnoty z minulého roku nezmapované. Zvláštností je, že se v roce 2010 násilníky staly i osoby mladší 20 let, tedy můžeme říct osoby věku blízkého mladistvému. Samozřejmě, že „kralují“ násilníci ve věkové hranici od 31 – 40 let. Zvláštností však je, že o sobě dali znát i násilníci ve věku od 71 do 80 let, tento věk a také chování můžeme přičítat jakési výčitce o obtěžování druhých s častým psychickým násilím ve smyslu stálého připomínání neschopnosti postarání se o osobu starého věku. U osob tohoto věku je typické chování manipulativního typu, kdy oběť terorizují stálým připomínáním jejich neschopnosti běžného fungování. Do této kategorie by se s trochou nadsázky daly zařadit i soby mladšího věku s podobným chováním, které se v průběhu života dostaly do kontaktu s nešťastnou náhodou, která je připravila o zdraví, a tedy o schopnost normálního trávení života bez závislosti na osobách blízkých. Tento svůj handicap si kompenzují povyšováním se a týráním osoby, kterou nejvíce potřebují. Přičemž nastává paradox, který je zjizvitelný u mnoha obětí žijících v podobném, již nastíněném prostředí.

Věk násilných osob ve Zlínském kraji - 2010

Graf 39 – Věk násilných osob ve Zlínském kraji – 2010